

วัด

วัด หมายถึง สถานที่ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมี โบสถ พระเจดีย์ รวมทั้งส่วนที่ปักอาศัยของ สงฆ์

คำว่า “วัด” เป็นคำเรียกชื่อศาสนสถานแบบคำไทย โดยที่มาของคำว่า “วัด” นี้ ยังไม่มีข้อยุติ ด้วยบางคนอธิบายว่า มาจากคำว่า “วตวา” ในภาษาบาลี แปลว่า เป็นที่สนทนาธรรม บ้างก็ว่ามาจาก “วัตร” อันหมายถึงกิจปฏิบัติหรือหน้าที่ของพระภิกษุที่พึงกระทำ หรือแปลอีกอย่างว่าการจำศีล ซึ่งวัด (วัตร) ตามนัยยะนี้จึงน่าจะหมายถึงสถานที่ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ใช้เป็นที่พักอาศัยภาวนา หรือสถานที่ที่พระภิกษุสงฆ์ใช้ปฏิบัติภาระกิจที่พึงกระทำนั่นเอง แต่ก็มีบางคนสันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “วัดวา” อันหมายถึงการกำหนดขอบเขตของดินแดนที่สร้างเป็นศาสนสถาน เพราะวัดกับวามีความหมายอย่างเดียวกัน คือการสอบขนาด หรือปริมาณของสิ่งต่างๆ เช่น ความยาว ความกว้าง เป็นต้น วัดในนัยยะอย่างหลังนี้จึงหมายถึง พื้นที่

แต่เดิมครั้งพุทธกาลนั้น มีการใช้คำว่า “อาราม” เป็นคำเรียกชื่อ ศาสนสถานในทางพุทธศาสนาที่ใช้เรียกเสนาสนะที่มีผู้ศรัทธาถวายพระพุทธองค์ใน ระยะเวลาแรกๆ เช่น “เชตวนาราม” หรือชื่อเต็มว่า “เชตวนอนาถบิณฑิกสสอาราม” ซึ่งมีความหมายว่า “สวนของอนาถบิณฑิกที่ป่าเชต” หรือ “เวฬุวนาราม” หรือ “บุปผาราม” เป็นต้น โดย “อาราเม” หรือ “อาราม” ในคำอ่านของไทยแปลว่า สวน นอกจากนี้ในเวลาต่อมายังมีคำที่ใช้เรียกอีกอย่างว่า “วิหาระ” หรือ “วิหาร”

วัด, อาวาส หรือ อาราม คือคำเรียก ศาสนสถานของศาสนาพุทธในประเทศไทย กัมพูชา และลาว เป็นที่อยู่ของภิกษุ และประกอบศาสนกิจของพุทธศาสนิกชนภายในวัดมีวิหาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ เมารุ ซึ่งใช้สำหรับประกอบศาสนพิธีต่าง ๆ เช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ การทำสมาธิ

<https://th.wikipedia.org/wiki>

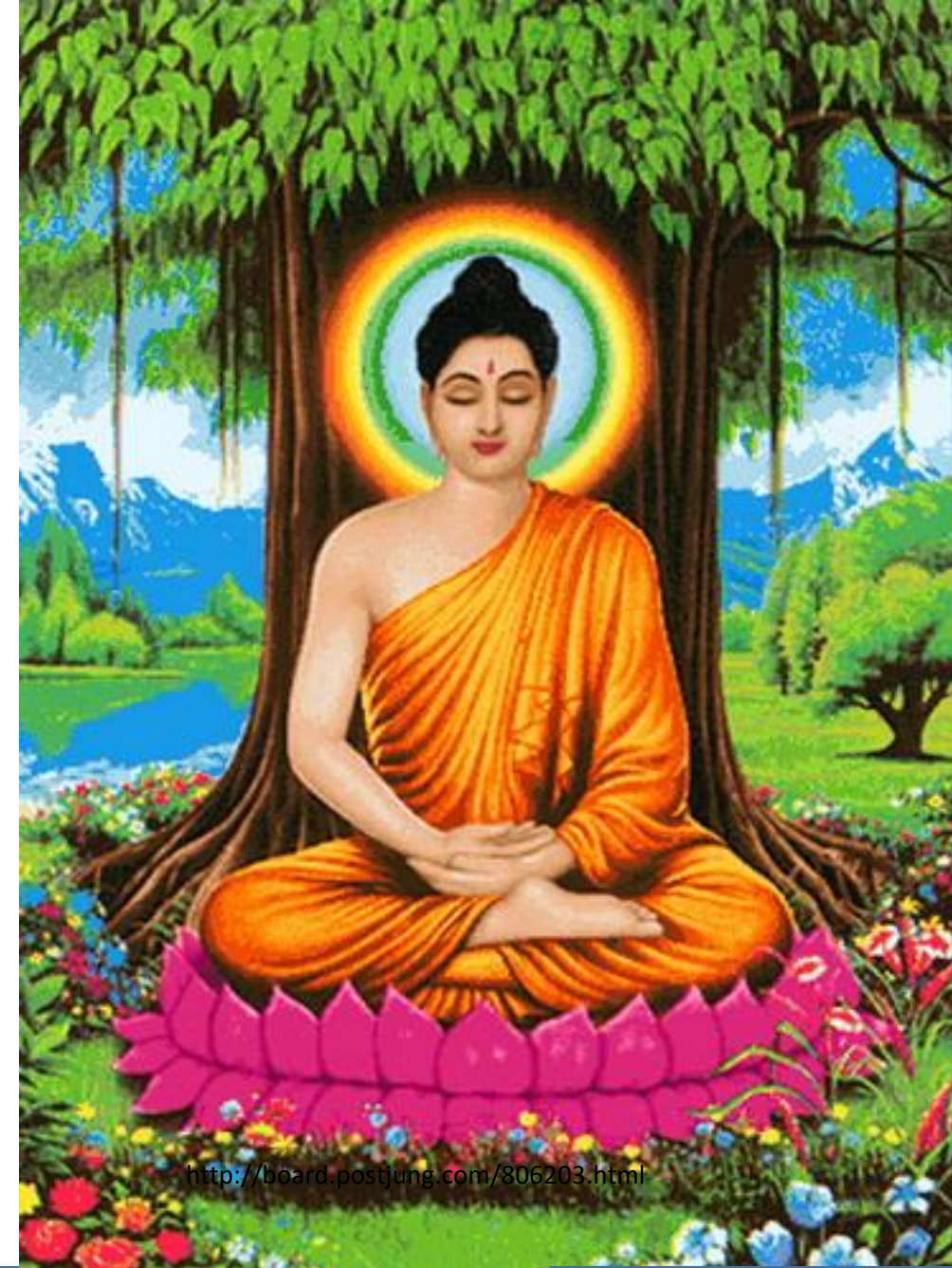
วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ พระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร

<http://www.phuttha.com/>

สมัยครั้งพุทธกาลนั้นยังไม่มีการสร้างอาคารสถานให้เป็นที่อยู่ อาศัยของพระภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะเจาะจง เนื่องจากพระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุมิที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ถาวร ด้วยจะทำให้เกิดความยึดติดในทรัพย์สินทางโลก จึงทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้เป็นที่อาศัยพื้นฐานสุด คือ “รุกขมูลเสนาสนะ” อันหมายถึงการอยู่**รอบโคนต้นไม้** แล้วให้จาริกไปเรื่อยๆ ทั้งนี้เพื่อมิให้จิตมีสิ่งผูกพัน

ศาสนาจะดำรงอยู่ได้ประกอบด้วยองค์ประกอบคือ

- พระธรรม
- พระภิกษุ
- ประชาชน

<http://board.postjung.com/806203.html>

สมัยหลังพุทธกาลเมื่อมีการสร้างพระสถูปเจดีย์ขึ้น ทำให้บริเวณเหล่านี้เกิดเป็นที่ชุมนุมของเหล่าพระสงฆ์และคฤหัสถ์ที่เดินทาง มาถึง ที่สุดแล้วก็เกิดมีพระภิกษุบางรูปสมัครใจที่จะอยู่พำนักเพื่อบำรุงรักษา ลังเวชนียสถานเหล่านั้น ทั้งมีผู้ศรัทธาสร้างที่พักกุฏิสงฆ์ถวายแต่พระภิกษุ ดังกล่าว สถานที่นี้ในที่สุดได้กลายสภาพเป็น “วัด” ที่สมบูรณ์แบบ สืบทอดกันมาจนเกิดเป็นแบบอย่างชัดเจนดังปัจจุบัน

ประเภทของวัด

วัดธัญวาสี นิยมตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็น **ป่าเขา** ส่วนใหญ่มีเพียงกุฏิและศาลาโถงอเนกประสงค์ ไม่มีอาคารและแบบแผนมากนัก พระสงฆ์ฝ่ายนี้จะอยู่จำวัดเฉพาะเพียงช่วงเช้าพรรษา และจะมุ่งธุดงค์เข้าป่าลึก ปักกลด ฝึกหัดกรรมฐานจิต และจาริกไปเรื่อยๆ ก่อนกลับออกมาจำพรรษาที่วัดอีกครั้งเมื่อถึงฤดูเข้าพรรษา

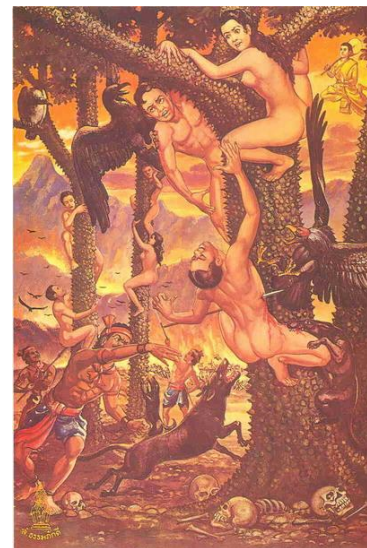
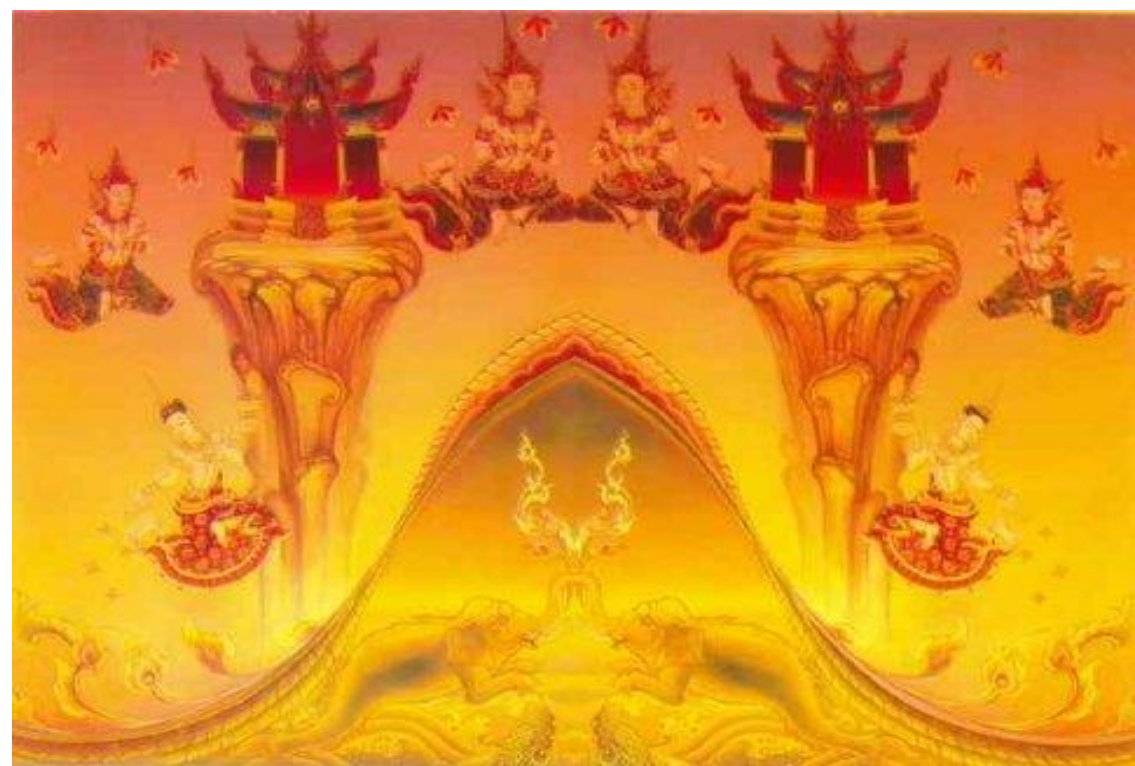
วัดคามวาสี สร้างขึ้นสำหรับเป็นที่พึ่งของ **ชุมชนหรือเมือง** โดยตรง ภารกิจหลักของพระภิกษุสงฆ์ฝ่ายนี้มุ่งไปในทางปฏิบัติด้านพิธีกรรมทางศาสนา และการเน้นศึกษาทางหนังสือเพื่อแสวงหาความรู้ สำหรับใช้ในการสั่งสอนฆราวาสมากกว่าฝึกปฏิบัติด้านวิปัสสนาธุระ

<http://board.postjung.com/806203.html>

การสร้างวัดในสังคมไทยมีแบบอย่างที่เป็นอิทธิพลหลักจากลังกา เนื่องจากคนไทยนับถือพุทธศาสนาในลัทธิเถรวาทหรือหินยานผ่านมาทางสายของ **ลังกา (แบบลังกาวงศ์)**

มูลเหตุ คือการสร้างให้เป็นศาสนสถานเพื่อเอื้อต่อการกระทำศาสนพิธี และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นผลสืบเนื่องจากเนื้อหาคำสอนใน “ไตรภูมิ” ที่ทรงนิพนธ์ขึ้นโดยพระยาสิโ ท กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยในราวปี พ.ศ. ๑๘๘๘ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องที่พรรณนาเกี่ยวกับ **สวรรค์และนรก** เป็นอย่างมาก จึงกระตุ้นให้เกิดความกลัวในเรื่องของการทำความชั่ว และเร่งสร้างบุญความดี เพื่อจะได้ขึ้นไปเสวยสุขบนแดนสวรรค์หรือได้เกิดใหม่ในชาติภพหน้าที่เพียบพร้อมด้วยฐานันดรศักดิ์ที่สูงส่ง หรือเพื่อสั่งสมบุญสำหรับไปเกิดในยุคเดียวกับพระศรีอาริยมตตวรรษ การทำบุญที่ให้ได้มาถึงซึ่งอันานิสงส์มากที่สุดก็คือการสร้างวัดนั่นเอง เหตุนี้คนไทยจึงนิยมสร้างวัดกันมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย

<http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=vinitisiri&month=01-2012&date=26&group=5&gblog=120>

ความหมายของวัด

มูลเหตุการสร้างวัด

ประเภทของวัด

การสร้างวัดในไทย

การใช้พื้นที่ของวัด

วัดช้างล้อม เป็นเจดีย์ทรงลังกา บนฐานสี่เหลี่ยม มีช้างปูนปั้นล้อมรอบ 39 เชือก หมายถึง พระโพธิปักขิยกรรม 37 ประการ

<https://th.wikipedia.org/wiki/>

การสร้างวัดในประเทศไทย

- สร้างเพื่อให้เป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมือง เช่น วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพฯ, วัดช้างล้อม ศรีสัชชนาลัย สุโขทัย
- สร้างเพื่อให้เป็นวัดประจำวัง เช่น วัดเจดีย์เจ็ดแถว สุโขทัย, วัดพระศรีสรรเพชญ์ อโยธยา
- สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นวัดประจำรัชกาล เช่น วัดเบญจมบพิตรฯ กรุงเทพฯ, วัดราชประดิษฐฯ กรุงเทพฯ
- สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ เช่น วัดไชยวัฒนาราม อโยธยา, วัดเฉลิมพระเกียรติ นนทบุรี
- สร้างขึ้นบนพื้นที่เดิมซึ่งเคยเป็นที่ถวายพระเพลิง พระศพ หรือพระบรมศพ เช่น วัดพระราม อโยธยา
- สร้างขึ้น ณ ที่ปรากฏเหตุการณ์สำคัญ เช่น วัดมหาธาตุ อโยธยา
- สร้างขึ้นตามคติประเพณีนิยมบางประการ เช่น วัดกุฎีดาว อโยธยา, วัดสมณโกษฐ์ อโยธยา

การแบ่งประเภทของวัด

- พระอารามหลวงชั้นเอก เป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิ
- พระอารามหลวงชั้นโท วัดที่มีเกียรติ มีเจ้าอาวาสเป็นพระราชาคณะ
- พระอารามหลวงชั้นตรี วัดระดับสามัญ

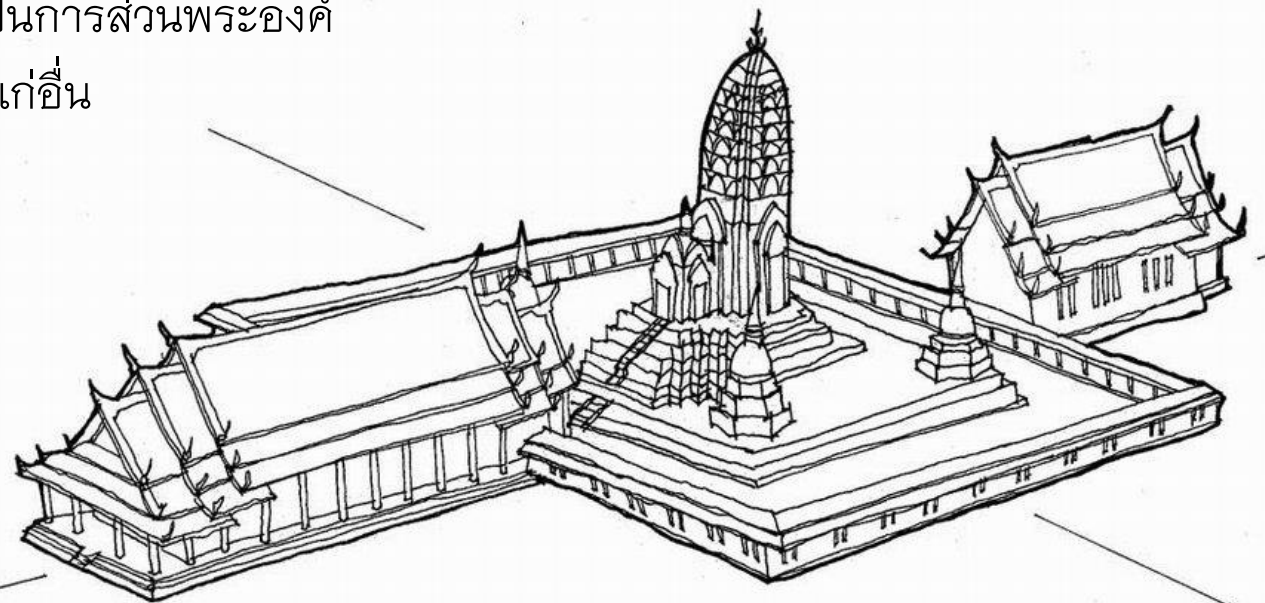
การแบ่งตามฐานันดรศักดิ์

- ราชวรมหาวิหาร พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สร้าง
- วรมหาวิหาร
- ราชวิหาร วัดที่พระมหากษัตริย์ ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์เป็นการส่วนพระองค์
- วรวิหาร วัดที่พระมหากษัตริย์ ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์ให้แก่อื่น

การใช้พื้นที่ของวัด

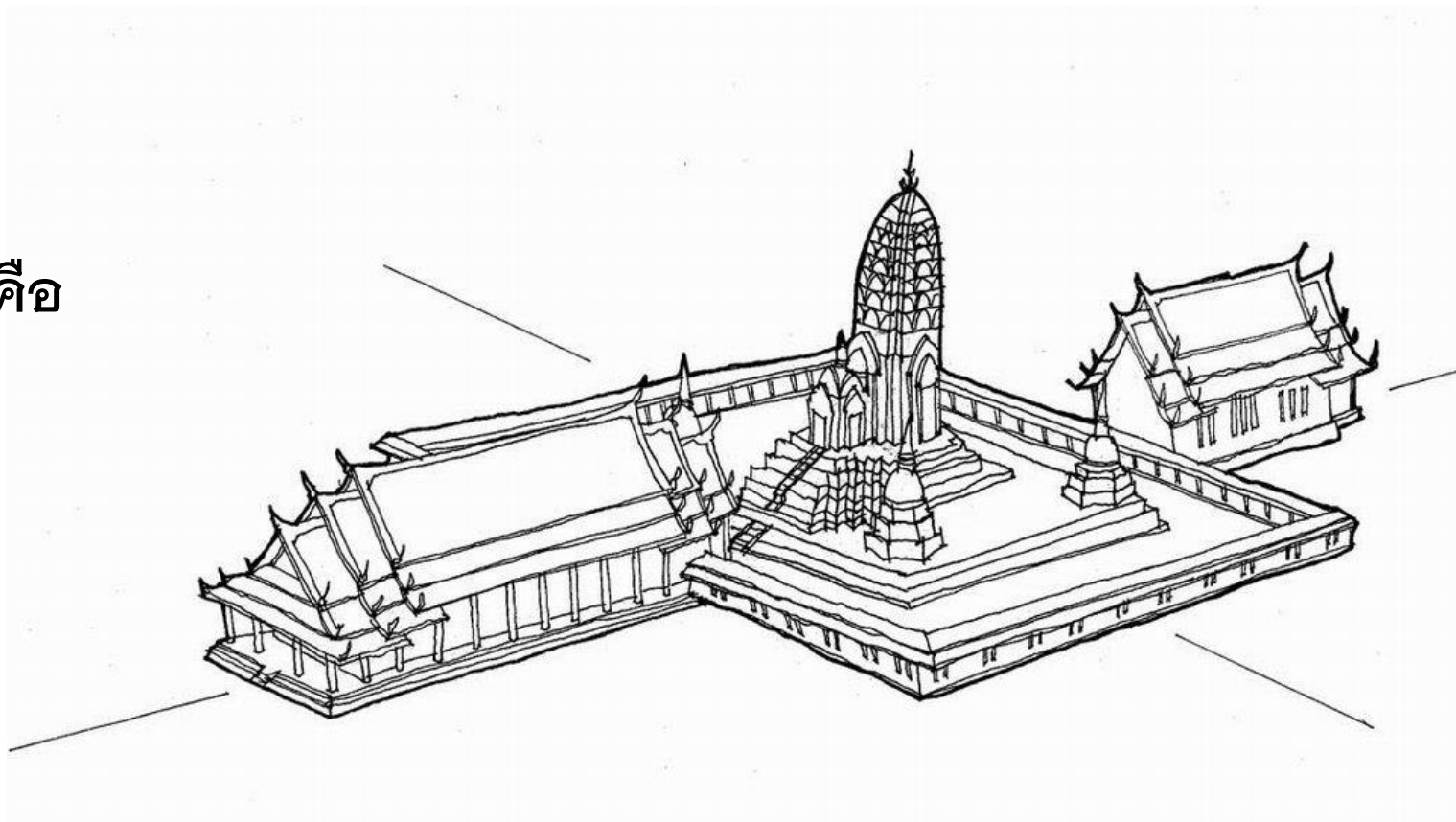
วัดโดยทั่วไปนิยมแบ่งเขตพื้นที่ภายในออกเป็น ๓ ส่วนใหญ่ๆ คือ

- เขตพุทธาวาส
- เขตสังฆาวาส
- เขตธรณีสงฆ์

การใช้พื้นที่ของวัด
วัดโดยทั่วไปนิยมแบ่งเขตพื้นที่
ภายในออกเป็น ๓ ส่วนใหญ่ๆ คือ

- เขตพุทธาวาส
- เขตสังฆาวาส
- เขตธรณีสงฆ์

เขตพุทธาวาส เป็นพื้นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นเสมือนสัญลักษณ์แห่งสถานที่ประทับขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะคำว่าพุทธาวาส มีความหมายเป็น สถานที่ประทับของพระพุทธเจ้า (พุทธาวาส = พุทธะ+ อาวาส) เขตพุทธาวาสมักประกอบด้วยสถาปัตยกรรมหลักสำคัญๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธองค์และพิธีกรรมต่างๆ คือ

๑. **พระเจดีย์ พระมณฑป พระปราสาท** : อาคารที่สร้างเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางหลักของวัด

๒. **พระอุโบสถ** : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการทำสังฆกรรม

๓. **พระวิหาร** : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนามระหว่างพระสงฆ์และฆราวาส

๔. **เจดีย์ (มณฑป, ปราสาท) ราย เจดีย์ (มณฑป, ปราสาท) ทิศ** : อาคารที่ใช้บรรจุอัฐิ หรือประกอบเพื่อให้ผังรวมสมบูรณ์

๕. **หอระฆัง** : อาคารที่ใช้เป็นเครื่องตีบอกเวลาสำหรับพระภิกษุสงฆ์

๖. **ศาลาต่างๆ** เช่น

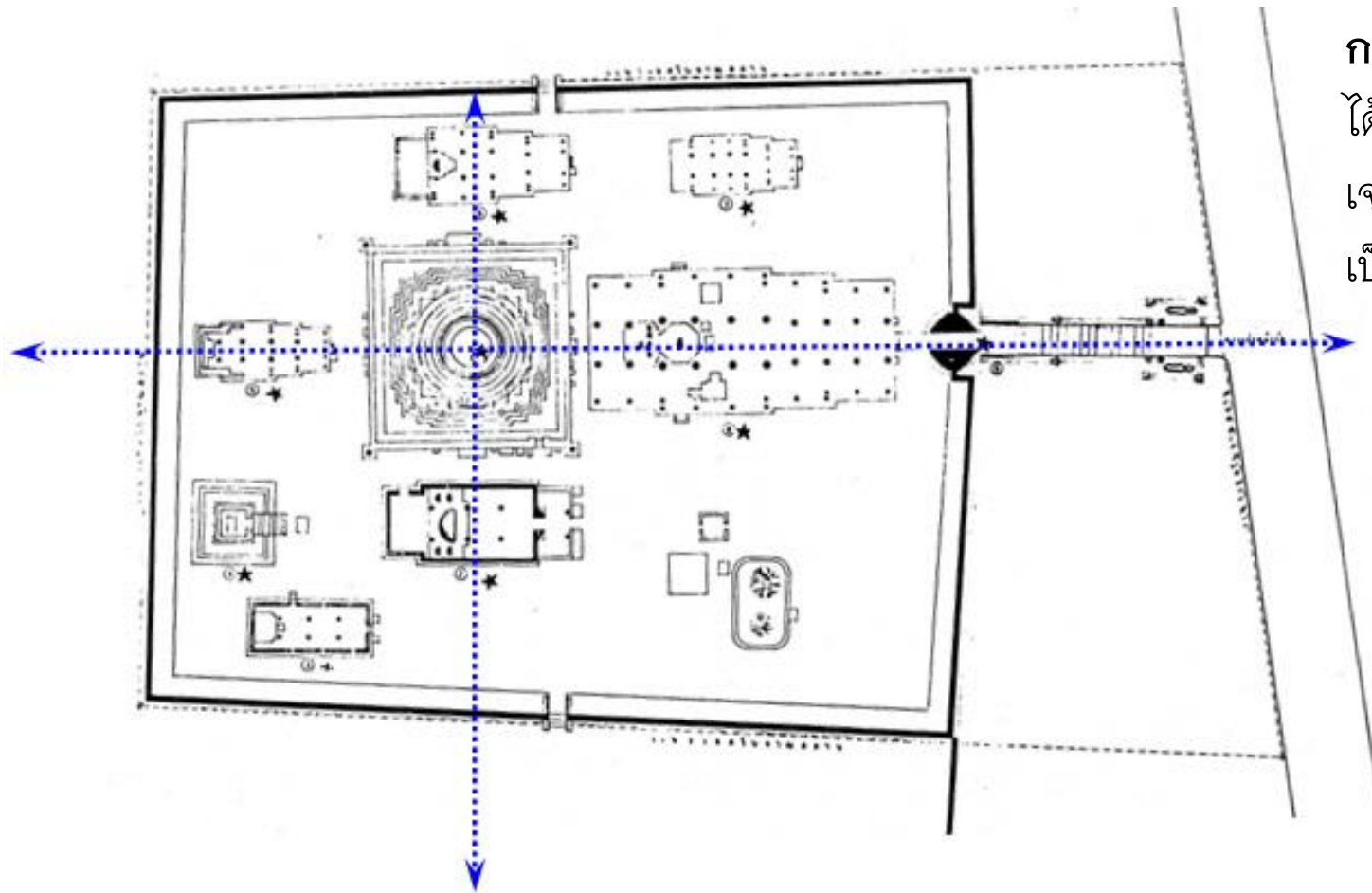
ศาลาราย : อาคารที่ใช้เป็นที่นั่งพักของผู้มาเยือน

ศาลาทิศ : อาคารที่ใช้ล้อมอาคารสำคัญสำหรับให้คฤหัสถ์นั่งพัก หรือประกอบเพื่อให้ผังรวมสมบูรณ์

๗. **พระระเบียง** : อาคารที่ล้อมอาคารหลักสำคัญหรือล้อมแสดงขอบเขตแห่งพุทธาวาส

๘. **พลับพลาเปลื้องเครื่อง** : อาคารที่ใช้สำหรับเป็นที่พระมหากษัตริย์เปลี่ยนชุดฉลองพระองค์ในวาระที่ทรง เสด็จพระราช

ดำเนินเพื่อบำเพ็ญพระราชกุศล

การวางผังพื้นที่พุทธาวาส

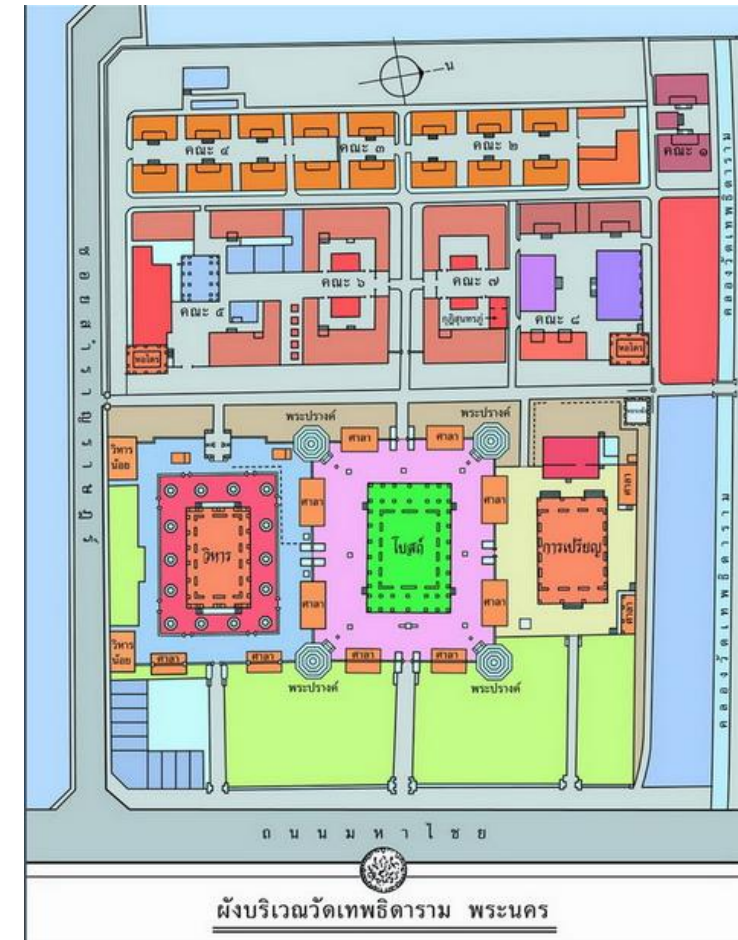
ได้รับอิทธิพลจากอินเดียและลังกา จะสร้างพระเจดีย์ตรงกับพระประธานในอาราม ซึ่งมีพระวิหารเป็นที่ประกอบพิธีกรรม

แผนผังวัดพระธาตุลำปางหลวง วัดพระธาตุลำปางหลวง สร้างขึ้นตามหลักคติจักรวาล (ทฤษฎีไตรภูมิ)
ที่มา: <http://pantip.com/topic/30865244>

เขตสังฆาวาส หมายถึงขอบเขตบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัด ที่กำหนดไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับพิธีการใดทางศาสนา โดยตรง คำว่า **สังฆาวาส** มาจาก **สงฆ์ + อาวาส** แปลว่า ที่อยู่แห่งหมู่สงฆ์ พื้นที่บริเวณนี้จึงมักมีขอบเขตที่มิดชิดและประกอบไปด้วยอาคารสถานที่สัมพันธ์เฉพาะกับกิจกรรมและวัตรปฏิบัติที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของ เพศสมณะเท่านั้น อันได้แก่

๑. กุฏิ : อาคารที่ใช้สำหรับอาศัยหลับนอน
๒. กัปปียกุฏิ : โรงเก็บอาหาร
๓. หอฉัน : อาคารที่ใช้เป็นที่ฉันภัตตาหาร
๔. วัจฉกุฏิ : อาคารสำหรับใช้ขับถ่าย
๕. ศาลาการเปรียญ : อาคารที่ใช้เป็นที่เรียนหนังสือของพระสงฆ์
๖. หอไตร : อาคารที่ใช้เก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา
๗. ชั้นตอมร : โรงรักษาไฟและต็มน้ำ
๘. ธรรมศาลา : โรงเทศนาธรรม
๙. ห้องสรงน้ำ : ห้องชำระกาย
๑๐. ศาลาทำน้ำ : อาคารที่ใช้เป็นท่าและทางเข้าสู่วัดทางน้ำ

<https://theptidaramtemple.wordpress.com/page/2/>

เขตธรณีสงฆ์ หมายถึงเขตพื้นที่ในพระอารามที่วัด กำหนดพื้นที่บางส่วนที่เหลือจากการจัด แบ่งเขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ให้เป็นเขตพื้นที่ สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิงสาธารณะประโยชน์ใน ลักษณะ ต่างๆของวัด เช่น ใช้เป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อสร้าง ความร่มรื่นให้วัด หรือใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารอื่นๆ เช่น **สร้างเมรุสำหรับฌาปนกิจศพชุมชน** ตั้งโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาแก่สังคม แบ่งเป็นพื้นที่ให้คฤหัสถ์เช่า เพื่อใช้เป็นแหล่งทำมาหากิน อาทิการสร้างตึกแถว หรือ ทำเป็นตลาด เป็นต้น

การแบ่งพื้นที่วัดออกเป็น 3 ส่วนนี้ ในเชิงการ ออกแบบทางสถาปัตยกรรมจึงให้หมายถึงส่วนหนึ่ง คือ

- เขตพุทธาวาสถูกใช้ เป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-Public Zone)
- เขตสังฆาวาสที่ใช้เป็นพื้นที่ส่วนตัว (Private Zone) เฉพาะของพระสงฆ์
- เขตธรณีสงฆ์ก็เป็นเสมือนเขตพื้นที่สาธารณะ (Public Zone) สำหรับคนทั่วไป

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- เจดีย์
- พระปรางค์
- พระมณฑป
- พระอุโบสถ
- เสมา และซุ้มเสมา
- พระวิหาร
- กำแพงแก้ว
- พระระเบียง
- ศาลา หรือศาลาราย
- หอระฆัง
- ซุ้มประตูวัด
- ศาลาทำน้ำ

พุทธาวาส ๑

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

• เจดีย์

เจดีย์มีกำหนดให้สร้างขึ้น 4 อย่าง

- ธาตุเจดีย์
- ธรรมเจดีย์
- บริโภคเจดีย์
- อุเทศิกะเจดีย์

“สาญจี” มหาสถูปที่สร้างโดย
พระดำริของพระเจ้าอโศก
มหาราชผู้ครองราชย์ในช่วง
พ.ศ. 270 – พ.ศ. 311

เจดีย์เรียกอีกอย่างว่า สถูป คำ
ว่า "สถูป" หรือ "เจดีย์" ในพระพุทธศาสนา ตาม
ความหมายเดิมหมายถึง สิ่งก่อสร้างสำหรับการ
ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ หรือหมายถึง สถานที่
สำคัญอันศักดิ์สิทธิ์ทางพระพุทธศาสนา ชาวไทย
คุ้นเคยกับคำว่าเจดีย์ในความหมายที่นอกจาก
ประดิษฐานพระบรมธาตุแล้ว ยังเป็นเครื่องเตือนใจให้
ระลึกถึงพระพุทธองค์ ตลอดจนพระธรรมคำสอนของ
พระพุทธองค์

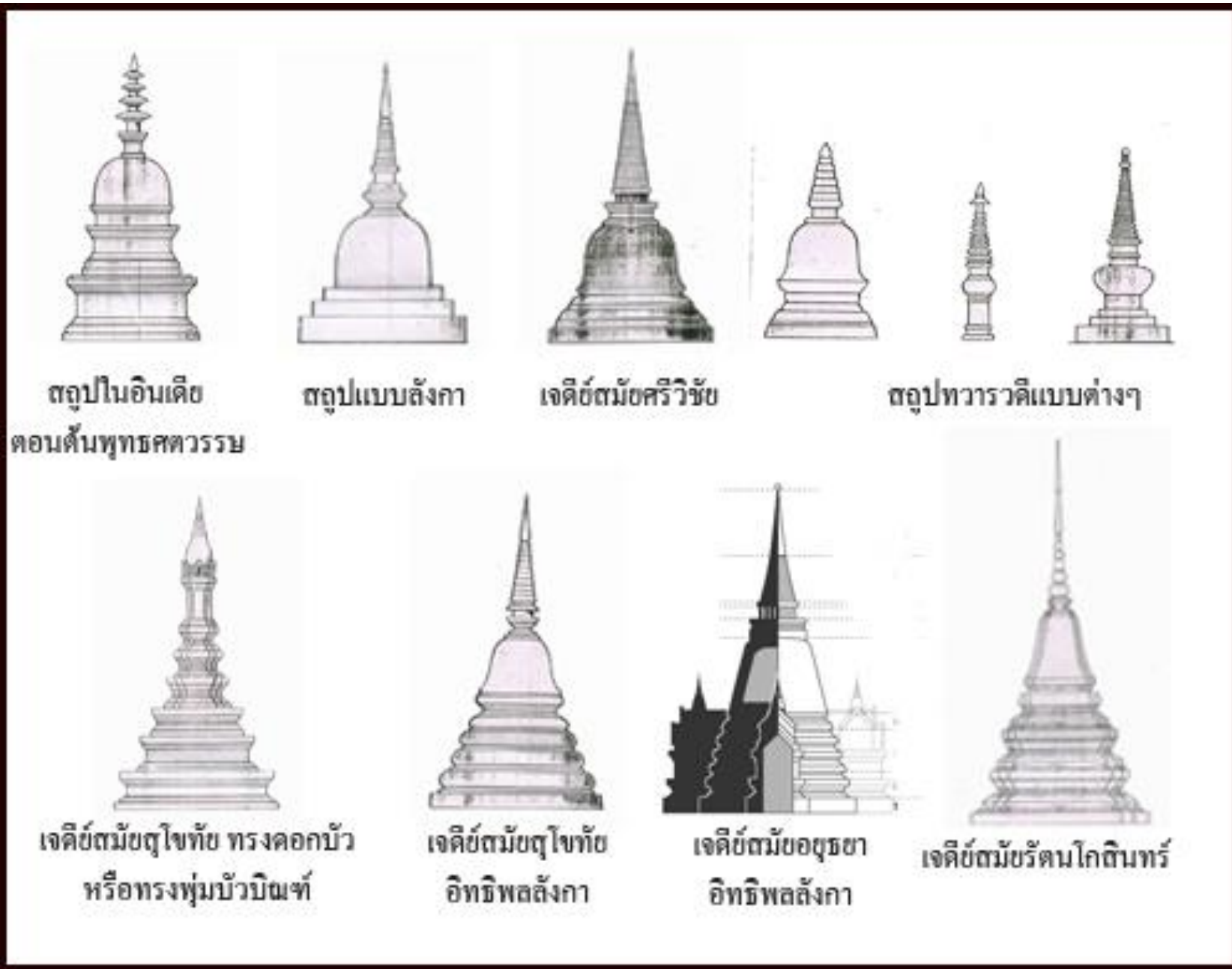

วัดพระสมุทรเจดีย์

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

ลักษณะและรูปแบบเจดีย์มี 4 แบบ

- เจดีย์ทรงกลม
- เจดีย์ทรง 8 เหลี่ยม
- เจดีย์ทรง 4 เหลี่ยม
- เจดีย์ทรงอื่นๆ

<http://www.chainatday.com/watphragaew/history1.htm>

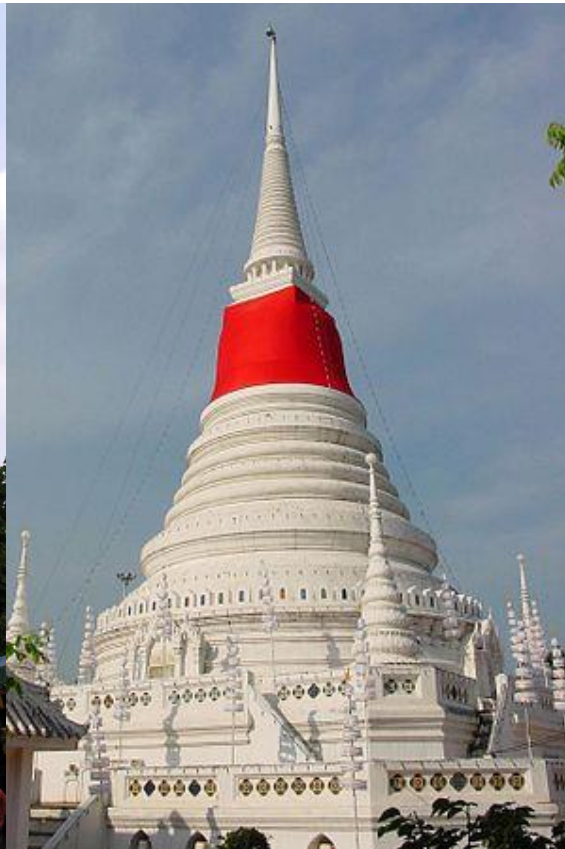
<http://www.ooocities.org/wiangkoomkam/wat3.html>

ลักษณะและรูปแบบเจดีย์มี 4 แบบ

- เจดีย์ทรงกลม

วัดพระปฐมเจดีย์

วัดพระสมุทรเจดีย์

พระศรีรัตนเจดีย์

พระเจดีย์ในพม่า

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

ลักษณะและรูปแบบเจดีย์มี 4 แบบ

- เจดีย์ 8 เหลี่ยม

<http://www.chainatday.com/watphragaew/history1.htm>
<http://www.ocities.org/wiangkoomkam/wat3.html>

เจดีย์รายทรงแปดเหลี่ยม วัดมหาธาตุ สุพรรณบุรี ชัยนาท

เจดีย์ที่วัดจามเทวี จังหวัดลำพูน

วัดมหาธาตุ อโยธยา

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

ลักษณะและรูปแบบเจดีย์มี 4 แบบ

- เจดีย์ทรง 4 เหลี่ยม

วัดเจดีย์เหลี่ยม หรือวัดกู่คำ เชียงใหม่

พระบรมธาตุไชยา สุราษฎร์ธานี

วัดเจ็ดยอด เชียงใหม่

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

ลักษณะและรูปแบบเจดีย์มี 4 แบบ

- เจดีย์ทรงอื่นๆ

พระธาตุเชิงชุม

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

เจดีย์ชเวดิกอง

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- พระปรางค์

ประเภทของพระปรางค์

- ทรงศิขร
- ทรงงาเนียม
- ทรงฝักข้าวโพด
- ทรงจอมแห

พระปรางค์ เป็นชื่อเรียกสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นแกนหลักของวัดเสมอเจดีย์ ประดิษฐานพระพุทธรูปหรือพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า ปรางค์ มาจากคำว่า **ปรางคณ** แปลว่า ซาลา หรือทางเดินเข้า

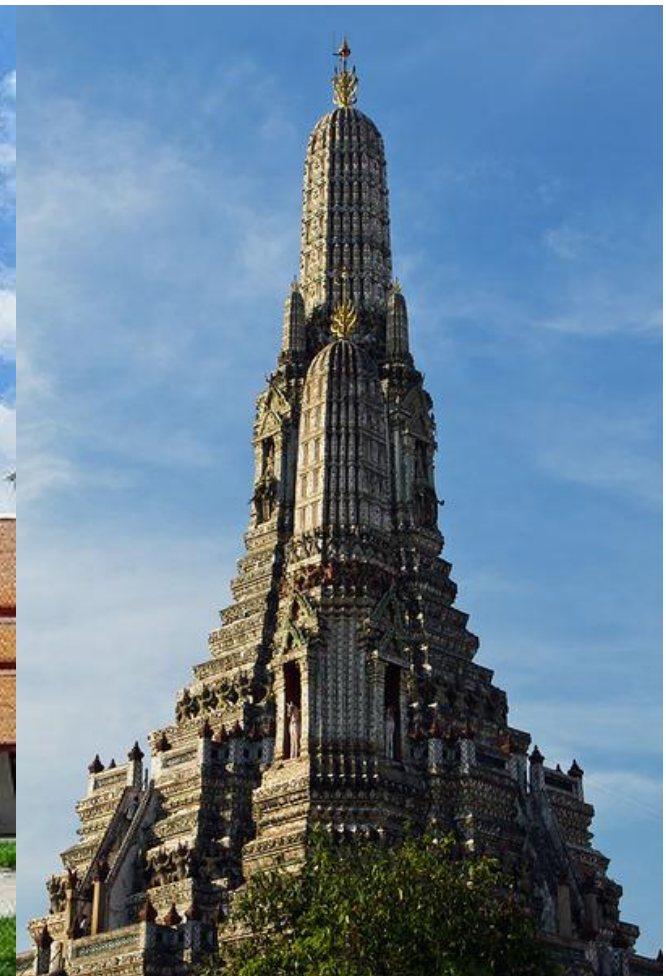
เทวาลัยชายฝั่ง (Shore Temple) ที่เมืองมหาพลีปุรัม (Mamallapuram) ทมิฬนาฑู อินเดีย หลังคา เป็น “ปราสาท” เรือนชั้นซ้อนถวายเป็นพระผู้เป็นเจ้าของศาสนาฮินดู

<http://www.sujitwongthes.com/suvarnabhumi/2012/04/06042555/>

- ทรงศิขร เป็นลักษณะเน้นลักษณะตามต้นแบบของศิลปะแบบขอม รูปทรงเป็นไปตามอย่างอุดมคติ จำลองภูเขา สวรรค์ แทนความเชื่อของเขาพระสุเมรุ เช่น ปราสาทเขาพนมรุ้ง

- ทรงงานเี่ยม เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมส่วนยอดเป็นพระพุทธรูปรางค์ มีลักษณะคล้ายงาช้างชนิดหนึ่งเรียกว่า งาเี่ยม รูปทรงส่วนยอดมีลักษณะที่ใหญ่ แต่สั้น ปลายยอดจะโค้งและค่อนข้างเรียวแหลม เช่นวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สุโขทัย

- ทรงผักข้าวโพด เป็นรูปทรงของพระปราสาทที่มีลักษณะรูปร่างพอมบาง คล้ายกับผักข้าวโพด รูปทรงนี้ได้รับการพัฒนาในสมัยรัตนโกสินทร์

- ทรงจอมแห เป็นรูปทรงพระปราสาทที่สร้างเสารูปทรงจากทรงจอมแห เส้นโค้งแอ่นทึ่งน้ำหนักลงตามความโค้งของเส้นสาย เป็นการพัฒนาต่อเนื่องจากพระปราสาททรงผักข้าวโพดตามลำดับ

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- พระมณฑป

เป็นงานสถาปัตยกรรมไทยชนิดหนึ่ง ที่สร้างไว้สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป หรือพระไตรปิฎก หรือรอยพระพุทธรูปจำลอง เป็นลักษณะอาคารทรง 4 เหลี่ยมมจตุรัส ทรงยอดคือมีหลังคาเรือนยอดแหลม ชั้นบนเรียกกันว่า หลังคาทรงบุษบก
บุษบก กับมณฑป อาจแตกต่างกัน ในลักษณะการใช้งาน และขนาดของตัวอาคาร โดยบุษบกมักจะเป็นอาคารขนาดเล็ก ไว้สำหรับพระพุทธรูป หรือพระสงฆ์ 1 องค์ แต่มณฑปมักจะเป็นอาคารขนาดใหญ่

ประเภทของมณฑป แบ่งตามตำแหน่งที่ตั้ง

- มณฑปหลวง
- มณฑปน้อย
- มณฑปทิศ

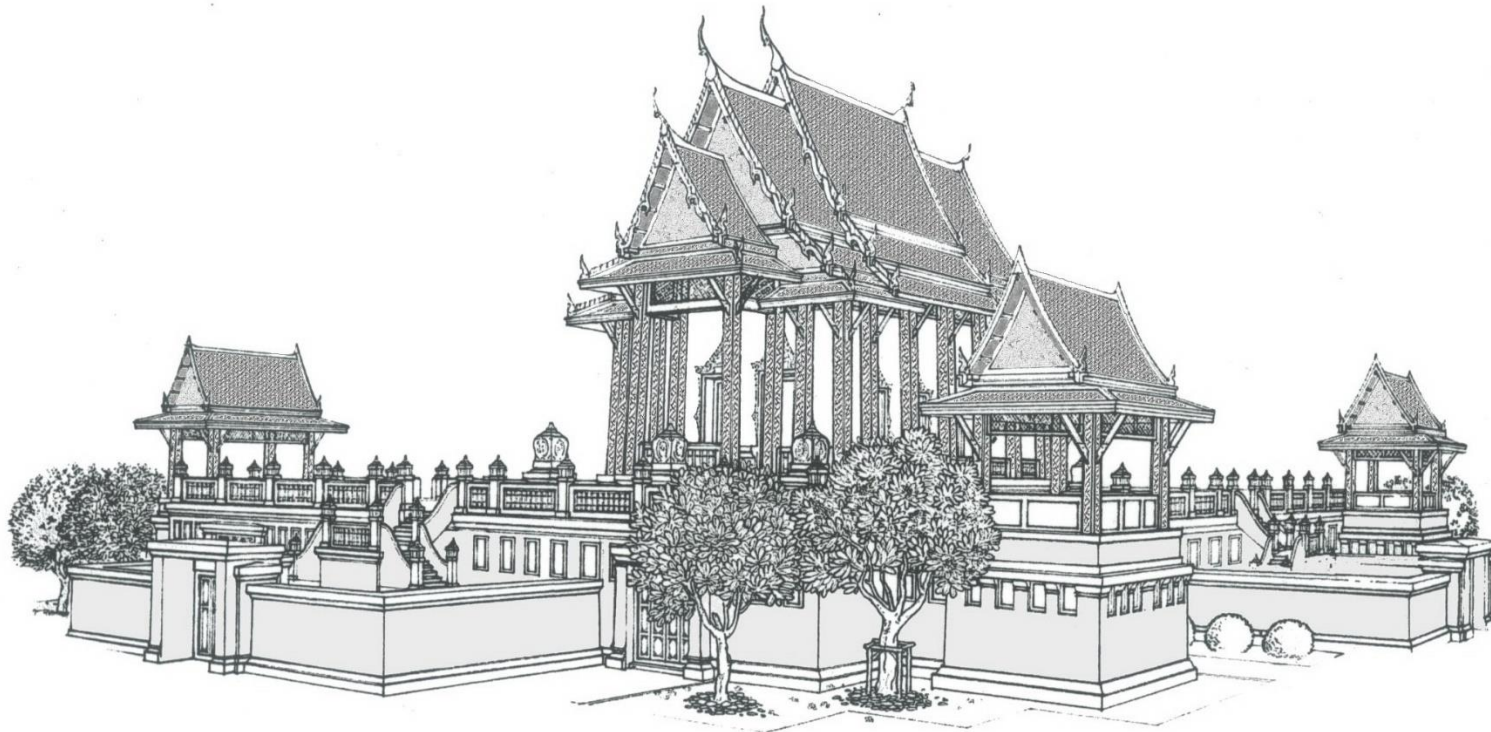
องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- พระอุโบสถ

อุโบสถ (อ่านว่า อุ-โบ-สถ) ถือเป็นอาคารที่สำคัญภายในวัด เนื่องจากเป็นสถานที่ที่พระภิกษุสงฆ์ใช้ทำสังฆกรรมซึ่งแต่เดิมในการทำสังฆกรรมของพระภิกษุสงฆ์จะใช้เพียงพื้นที่โล่ง ๆ ที่กำหนดขอบเขตพื้นที่สังฆกรรมโดยการกำหนดตำแหน่ง“สีมา” เท่านั้น

คตินิยมในการสร้างพระอุโบสถ แบ่งตามความนิยม

- พระอุโบสถโถง
- พระอุโบสถทึบ
- พระอุโบสถแบบมหาอุด

สิม วัดไตรภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

วัดสุวรรณาราม ธนบุรี

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

วัดปราสาท จ.นนทบุรี

วัดเกาะแก้ว จ.เพชรบุรี

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

รูปแบบพระอุโบสถ แบ่ง 7 รูปแบบ

- พระอุโบสถแบบมีปีกนก
- พระอุโบสถแบบทรงคฤหี
- พระอุโบสถแบบมุขเด็จ
- พระอุโบสถแบบเฉลียง
- พระอุโบสถแบบมุขประเจ็ด
- พระอุโบสถแบบตรีมุข
- พระอุโบสถแบบจัตุรมุข

วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ

วัดช้างใหญ่ จ.อยุธยา

วัดหน้าพระเมรุ จ.อยุธยา

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

รูปแบบพระอุโบสถ แบ่ง 7 รูปแบบ

- พระอุโบสถแบบมีปีกนก
- พระอุโบสถแบบทรงคฤหี
- พระอุโบสถแบบมุขเด็จ
- พระอุโบสถแบบเฉลียง
- พระอุโบสถแบบมุขประเจ็ด
- พระอุโบสถแบบตรีมุข
- พระอุโบสถแบบจัตุรมุข

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- เสมา และซุ้มเสมา

สีมา แปลว่า เขต, แดน, เครื่องหมายบอกเขต ใช้ว่า เสมา ก็มี

สีมา หมายถึงเขตหรือแดนที่กำหนดไว้สำหรับทำสังฆกรรมต่างๆ กำหนดเขตแดนด้วยเครื่องหมายบอกเขตที่เรียกว่า นิमित ที่เหนือนิमितนิยมสกัดหินเป็นแผ่นประดิษฐานไว้ในซุ้มที่สร้างครอบนิमित ถือเป็นสัญลักษณ์แทนนิमित เรียกแผ่นหินนั้นว่า ไบสีมา หรือ ไบเสมา เรียกซุ้มนั้นว่า ซุ้มสีมา หรือ ซุ้มเสมา

เขตสีมา สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

- พัทธสีมา เขตสีมาที่พระสงฆ์กำหนดขึ้น
- วิสุคามสีมา เขตที่แยกออกจากเขตบ้าน เพื่อให้ใช้พื้นที่ ของพระสงฆ์ทำกิจกรรมต่างๆ
- อุทกเขปสีมา เขตสีมาที่สำหรับน่านน้ำเป็นกำหนดเขตแดน

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- เสามา และซุ้มเสมา

สีมา แปลว่า เขต, แดน, เครื่องหมายบอกเขต ใช้ว่า เสามา ก็มี
สีมา หมายถึงเขตหรือแดนที่กำหนดไว้สำหรับทำสังฆกรรมต่างๆ กำหนดเขตแดนด้วยเครื่องหมายบอกเขตที่เรียกว่า นิมิต ที่เหนือนิมิตนิยมสกัดหินเป็นแผ่นประดิษฐานไว้ในซุ้มที่สร้างครอบนิมิต ถือเป็นสัญลักษณ์แทนนิมิต เรียกแผ่นหินนั้นว่า ใบสีมา หรือ ใบเสมา เรียกซุ้มนั้นว่า ซุ้มสีมา หรือ ซุ้มเสมา

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- พระวิหาร

- พระวิหาร เป็นที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส ทำกิจกรรมร่วมกัน วิหาร เดิมหมายถึง ที่อยู่ คือที่อยู่ขอพระสงฆ์

วิหาร ในมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงใหม่

วิหารวัดสระเกศ กรุงเทพฯ

ประเภทวิหาร

- พระวิหาร
- พระวิหารหลวง
- พระวิหารทิศ
- พระวิหารราย
- พระวิหารน้อย
- พระวิหารแกลบ
- พระวิหารคด
- พระวิหารยอด

ชนิดของวิหาร

- พระวิหารโถง
- พระวิหารทึบ

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

- แบบมีปีกนก
- แบบทรงคฤห์
- แบบมุขเด็จ
- แบบมีเฉลียง
- แบบมุขประเจ็ด
- แบบตรีมุข
- แบบจัตุรมุข

วิหารยอด ในวัดพระแก้ว

วิหารเกลบ วัดเขาเหล็ก
ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- กำแพงแก้ว

กำแพงแก้วทำหน้าที่เป็นเขื่อนกั้นหรือล้อมอาคารสำคัญในศาสนาหรือพระราชมณฑล มีลักษณะสูง 0.80-1.20 เมตร หนา 0.40 เมตร ทำด้วยปูนปั้นลวดลายฐานปัทม์

พระระเบียง ทำหน้าที่โอบล้อมอาคารทางศาสนา มีความกว้าง 3-4 เมตร ความยาวตามขนาดของพื้นที่

กำแพงแก้ว มี 2 ลักษณะ

- ล้อมเฉพาะตัวอาคาร
- ล้อมเป็นหมู่

กำแพงแก้ว วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

กำแพงแก้วของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สุโขทัย

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

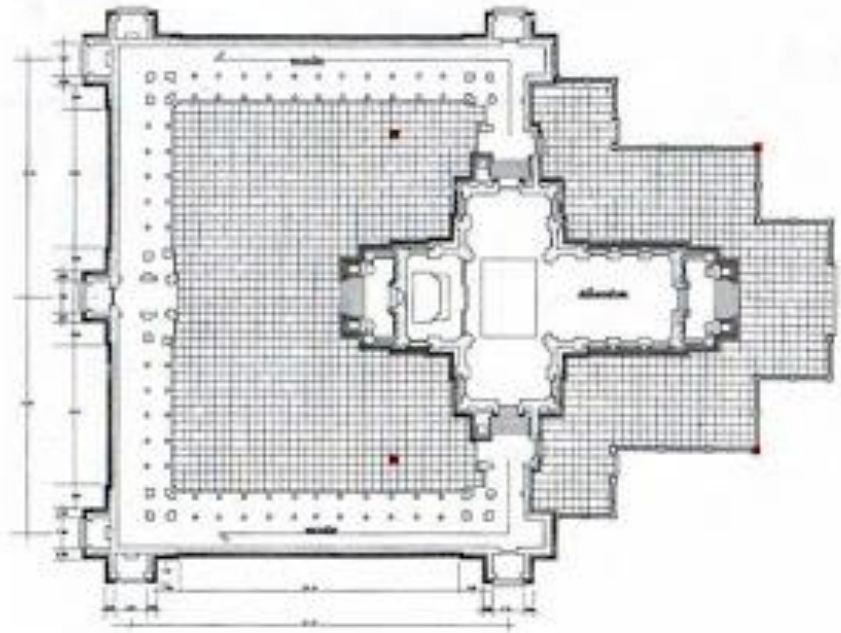
องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- พระระเบียง

ทำหน้าที่โอบล้อมอาคารทางศาสนา ได้รับอิทธิพลจากศิลปะขอม ที่นิยมสร้างล้อมเทวาลัย ปราสาท มีแบบแผนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีซุ้มทางเข้าที่มักเรียกว่า โคปุระ

พระระเบียง วัดอรุณราชวราราม

พระระเบียง วัดเบญจมบวรพิตรฯ

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- ศาลา ศาลาราย
- ศาลาทิศ

วัดตันเกว้น อ.ซวงดง เชียงใหม่ บันทึกภาพโดย ทมิณ

ศาลาราย วัดตันเกว้น เชียงใหม่

ศาลาราย วัดพระแก้ว

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- หอระฆัง

วัดธรรมาธิปไตย อุดรดิตถ์

วัดกัลยณมิตร หอระฆัง

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- ชุ่มประตู่วัด

ชุ่มประตู่โขงเข้าไป ก็เป็นวิหารหลวง วัดพระธาตุหริภุญชัย

ชุ่มประตู่ทางเข้าวัดกุฎีดาว

“ลันถัน นายทวารบาล” หรือตุ๊กตาสลักหินรูปทหารนักรบจีนขนาดใหญ่
ที่ยืนถือศาสตราวุธเฝ้าชุ่มประตู่เข้าออก บางคนเข้าใจผิดคิดว่าเป็น “ยักษ์วัดโพธิ์”

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

องค์ประกอบในเขตพุทธาวาส

- ศาลาทำน้ำ

ศาลาทำน้ำวัดบางขุนเทียน

ศาลาทำน้ำ วัดอัมพวัน อยุธยา

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

องค์ประกอบของเขตสังฆวาส

- กุฏิ
- ภัตตาคาร (หอฉัน) กัปปิยกุฏิ
- วัจฉกุฏิ (เว็จกุฏิ)
- ห้องสรงน้ำ
- ชั้นตอมร
- หอไตร
- ศาลาการเปรียญ
- ศาลาบาตร
- ศาลาโรงธรรม

สังฆวาส

องค์ประกอบในเขตสังฆवास

- กุฏิ

กุฏิ หรือ กุฎิ (อ่านว่า กุด หรือ กุดติ) แปลว่า กระท้ออบ, กระท่อม, โรงนา ใช้ว่า กุฎิ ก็ได้ เรียกเพี้ยนไปว่ากุฎิ ก็มี (กุฎิ แปลว่า สะเเอว) หมายถึงอาคารที่เป็นโรงเรือนหรือตึกอันเป็นที่อยู่พำนักอาศัยของภิกษุสามเณร ใช้เป็นศัพท์เฉพาะในพระพุทธศาสนา

กุฎิที่อยู่อาศัย พุทธบัญญัติเดิมกำหนดขนาดของ กุฎิให้พอดีที่พระภิกษุรูปเดียวจะอาศัยอยู่ได้สะดวก มีเนื้อที่กำหนดความยาว ๑๒ คืบพระสุคต และกว้าง ๗ คืบพระสุคต คือ **ประมาณ ๓.๐๐ เมตร x ๑.๗๕ เมตร**

<https://map.longdo.com/node/502708>

ลักษณะกุฏิเท่าที่นิยมสร้างกันมานั้นสังเกตว่าอาจจำแนกวิธีการสร้างได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑. **กุฏิเดี่ยวหรือเรือนมาตรฐาน** เป็นกุฏิชนิดที่มีพระภิกษุอยู่อาศัยเพียงรูปเดียว มีห้องที่อาศัยหลับนอนเพียงหนึ่งห้อง มีชานนั่งหน้าห้องแบบชานพะไล เรือน กุฏิประเภทนี้มักนิยมใช้เป็นแบบกุฏิของภิกษุที่ปรารณาปฏิบัติวิปัสสนาธรรมปลูกแยกห่างจากกัน เหมาะสำหรับการสร้างในที่ดอนและตามป่า มักจะมีขนาด 4.20x7.50 เมตร จึงมักจะมีพระสงฆ์ 1-2 รูป
๒. **กุฏิแถวหรือเรือนแฝด** เป็นกุฏิเช่นเดียวกับกุฏิเดี่ยวแต่ต่อเรียง ติดกันหลายห้อง มีชานแล่นให้เดินติดต่อ กันได้ตลอด กุฏิชนิดนี้เป็นกุฏิที่ต้องการ ความสะดวกในการอยู่รวมกันจำนวนมากๆ มักนิยมปลูกในวัดที่มีพระภิกษุจำนวนมาก และในที่ที่น้ำท่วมถึง
๓. **คณะกุฏิหรือกุฏิทิมแถว** เป็นกุฏิชนิดเกาะหม่ออยู่รวมกัน โดยทำเป็นกุฏิแถวล้อมสองด้านหรือสี่ด้าน มีหอฉันหรือลานอยู่กลาง กุฏิชนิดนี้มักจะทำขึ้นในวัดที่มีการแบ่งการควบคุม ดูแลเป็นกลุ่มใหญ่เรียกว่าคณะ หลากๆ คณะ

วัดป่าภูกิริยาตติรารวาส” (วัดป่าบ้านหนองฝื่อ)
ต.นาใน อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

<http://www.dhammajak.net/forums/viewtopic.php?t=42584>

องค์ประกอบในเขตสังฆาวาส

- ภัตตาคาร (หอฉัน) เป็นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ฉันอาหารร่วมกัน
- กัปปียกุฏิ เรือนที่ใช้สำหรับเก็บอาหารของพระสงฆ์
- วัจจกุฏิ (เว็จกุฏิ) เป็นที่สำหรับพระใช้ขับถ่าย เรียกอีกอย่างว่า ถาน

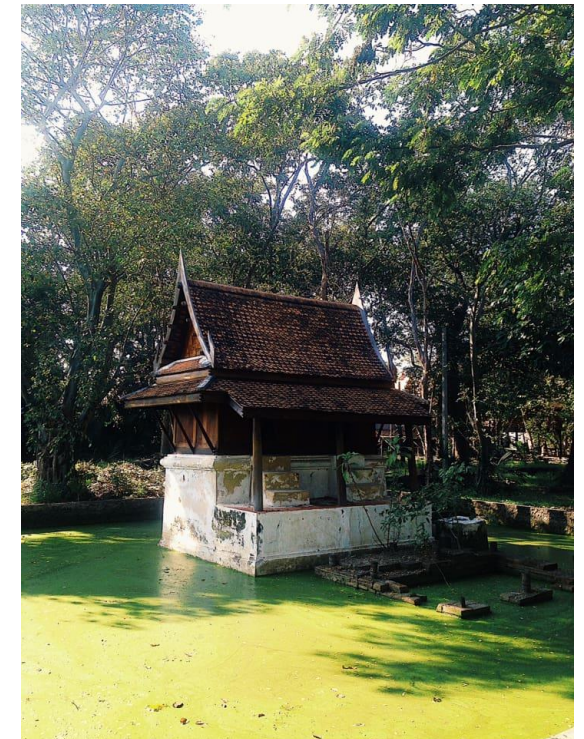
<http://www.museum-press.com/content>

พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้มีถ่ายของเสียในที่ที่จัดไว้ โดยทรงอนุญาตให้มี “เขียง” รองเท้าเพื่อการถ่ายของเสียจำนวน ๓ แบบ เขียงเหล่านี้ ทำขึ้นจากหิน พบทั้ง ๓ แบบ ตามที่ระบุไว้ในพระวินัย ฐานเหล่านี้ใช้สำหรับปิดปาก หลุมอุจจาระหรือปัสสาวะ และใช้รองเท้าเพื่อชำระความสะอาด โดยเขียงแต่ละแบบจะตั้งอยู่ในห้องแยกออกจากกัน เป็นห้องปัสสาวะ ห้องอุจจาระ โดยรูปลักษณะของเขียงเหล่านี้จะแยกแตกต่างกันไปตามการใช้งานคือ

เขียงสำหรับอุจจาระ จะมีหลุมขนาดพอเหมาะอยู่ตรงกลาง

เขียงสำหรับปัสสาวะ จะมีแอ่งเล็กๆ อยู่ตรงกลาง และเจาะรูในแอ่งนั้น เพื่อระบายปัสสาวะลงด้านล่าง

เขียงสำหรับชำระทำความสะอาด จะมีร่องระบายน้ำ ให้ไหลเป็นทางไปด้านหลัง ส่วนด้านหน้าจะมีหลุมทรงกลมเล็กๆ คาดว่าทำขึ้นเพื่อใช้วางภาชนะใส่น้ำสำหรับทำความสะอาด

เวจกุฏิ (ส้วมสำหรับภิกษุสามเณร)

วัดใหญ่สุวรรณาราม เพชรบุรี

ที่มา:

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2065230493498740&set=a.468858313135974&type=3&theater>

องค์ประกอบในเขตสังฆवास

- ชั้นตอมร แปลว่า เรือนไฟ หมายถึงเรือนที่ใช้สำหรับเก็บรักษาไฟและใช้ต้มน้ำ
- ห้องทรงน้ำ เป็นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้เพื่อชำระร่างกาย
- หอไตร ใช้เพื่อสำหรับเก็บคัมภีร์ทางศาสนา ไตร ย่อมาจาก พระไตรปิฎก อันได้แก่ พระพระอภิธรรม พระวินัย พระสูตร

หอไตรเครื่องไม้ วัดทุ่งศรีเมือง อุบลราชธานี

หอไตรเครื่องก่อ วัดเทพธิดา กรุงเทพฯ

หอไตรครึ่งตึกครึ่งไม้ วัดพระสิงห์ เชียงใหม่

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆवास

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

องค์ประกอบในเขตสังฆवास

- ศาลาการเปรียญ อาคารที่ใช้สำหรับอเนกประสงค์ ใช้ทำกิจกรรมทางพระภิกษุสงฆ์และฆราวาส
- ศาลาบาตร เป็นที่สำหรับที่ตั้งบาตร ก่อนที่จะนำไปถวาย ประเคนพระ
- ศาลาโรงธรรม เป็นศาลาที่ใช้แสดงธรรมเทศนาในวันอุโบสถ หรือวันพระ

วัดใหญ่สุวรรณาราม เพชรบุรี

วัดหอมเกล็ด ตำบลหอมเกร็ด อำเภอสสามพราน จังหวัด
นครปฐม
ที่มา <https://sites.google.com/site/wadhomkerd/>

วัดเกาะวาลูการาม อ.เมือง จังหวัดลำปาง
ที่มา <https://wichaipy9738.wordpress.com/2016/09/04>

องค์ประกอบของเขตรรณีสงฆ์

- เมรุ

รณีสงฆ์

องค์ประกอบของเขตรณีสงฆ์

- **เมรุ**

ตำแหน่งที่ตั้งอาคาร มักจะอยู่ที่โล่งบริเวณรณีสงฆ์ จะไม่อยู่ในเขตของพุทธาวาสและสังฆาวาส เพื่อเป็นเขตศักดิ์สิทธิ์ ประเภทและลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

- เมรุเฉพาะกิจ
- เมรุถาวร

เมรุเฉพาะกิจ หมายถึงเมรุที่สร้างขึ้นสำหรับทำ พิธีเฉพาะชั่วคราว เช่นงานถวายพระเพลิงพระบรมศพพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์

เมรุถาวร หมายถึงเมรุที่สร้างขึ้นแบบถาวร ในวัด สำหรับฌาปนกิจศพคนทั่วไป

- เมรุหลวง
- เมรุราษฎร์

องค์ประกอบของเขตรรณีสงฆ์

- เมรุ

เชิงตะกอน เป็นรูปแบบการเผาศพ

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของรณีสงฆ์

องค์ประกอบของเขตรรณีสงฆ์

- เมรุ

เมรุ

[เมฆ เม-รุ-] น. ชื่อภูเขากลางจักรวาล มียอดเป็นที่ตั้งแห่งเมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ซึ่งพระอินทร์อยู่ที่ เผาศพ เดิมผูกหุ่นทำเป็นภูเขาตั้งที่เผาขึ้นบนนั้นของหลวงทำเป็นเรือนโถง เครื่องยอดหรือมณฑปครอบที่เผา เรียกว่า พระเมรุ ต่อมาเรียกที่เผาศพทั่วไปทั้งมียอดและไม่มียอดว่า เมรุ. (ป.).[เมฆ เม-รุ-] น. ชื่อภูเขากลางจักรวาล มียอดเป็นที่ตั้งแห่งเมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ซึ่งพระอินทร์อยู่

ที่เผาศพ เดิมผูกหุ่นทำเป็นภูเขาตั้งที่เผาขึ้นบนนั้นของหลวงทำเป็นเรือนโถง เครื่องยอดหรือมณฑปครอบที่เผา เรียกว่า พระเมรุ ต่อมาเรียกที่เผาศพทั่วไปทั้งมียอดและไม่มียอดว่า เมรุ. (ป.).

ที่มา <http://dictionary.sanook.com/search>

พระเมรุ รัชกาลที่ 4

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

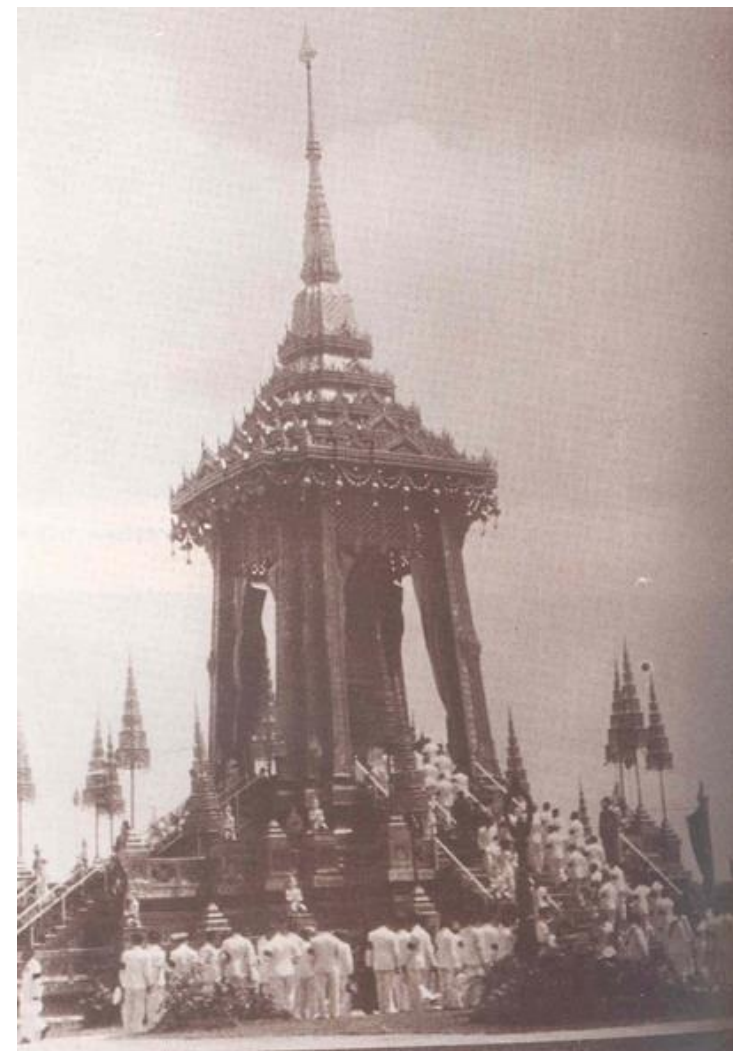
พระเมรุ รัชกาลที่ 5

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

พระเมรุ รัชกาลที่ 6

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

พระเมรุ รัชกาลที่ 8

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

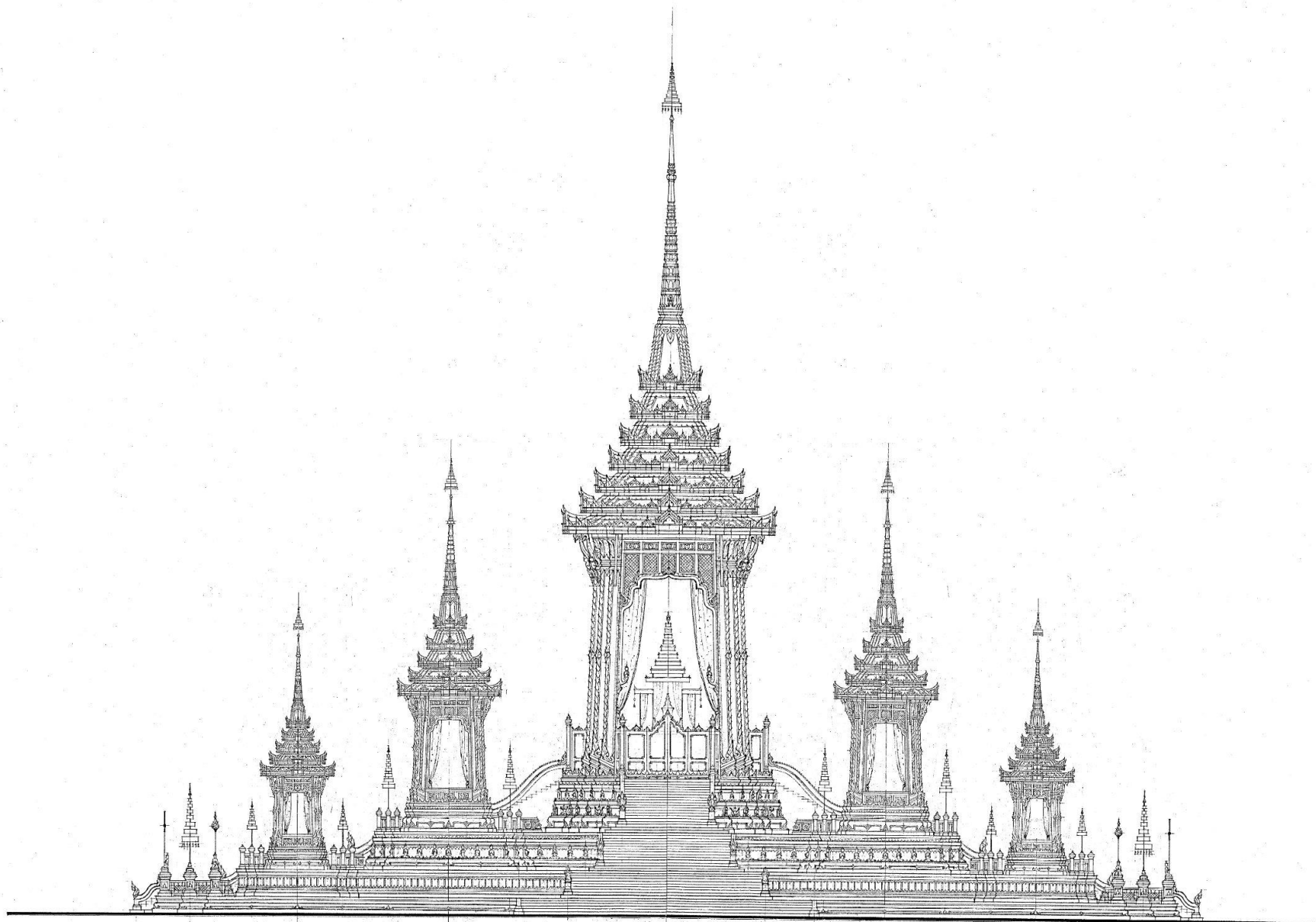
องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

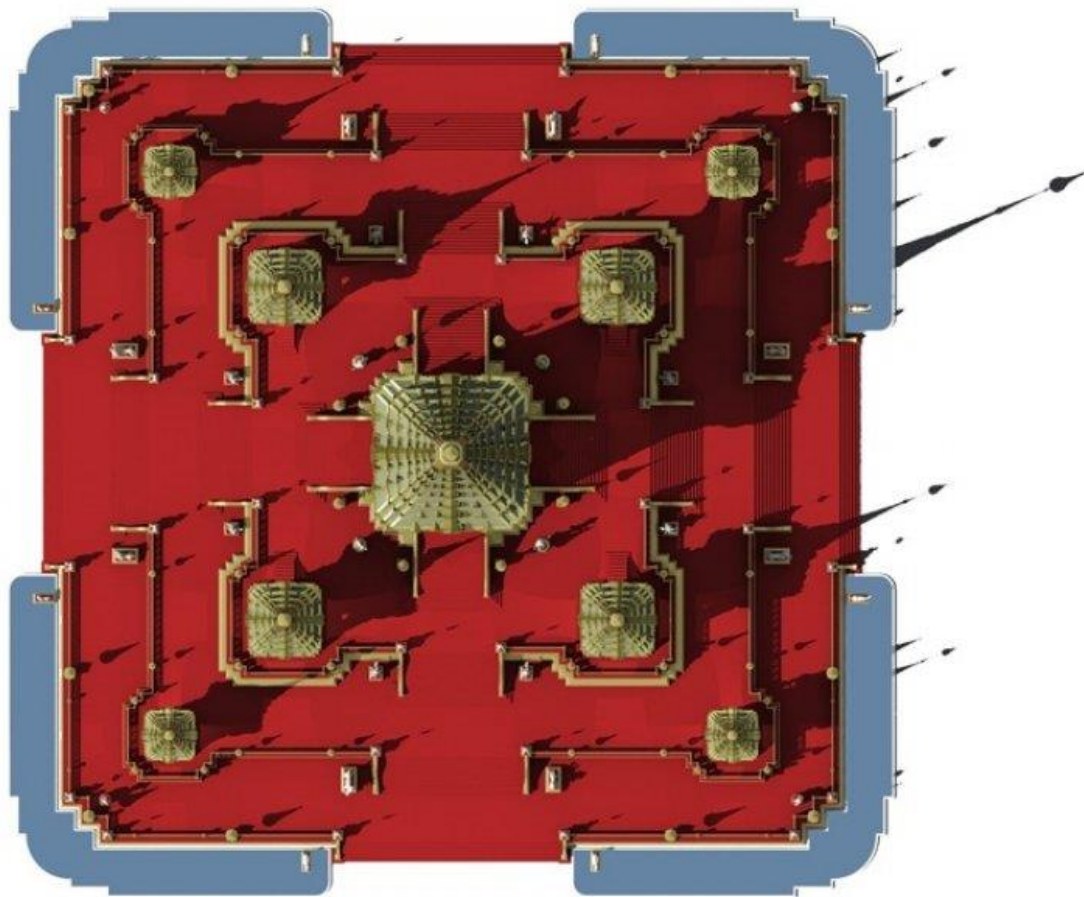
พระเมรุ รัชกาลที่ 9

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

พระเมรุ รัชกาลที่ 9

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

พระเมรุ รัชกาลที่ 9

องค์ประกอบของเขต
พทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆวาส

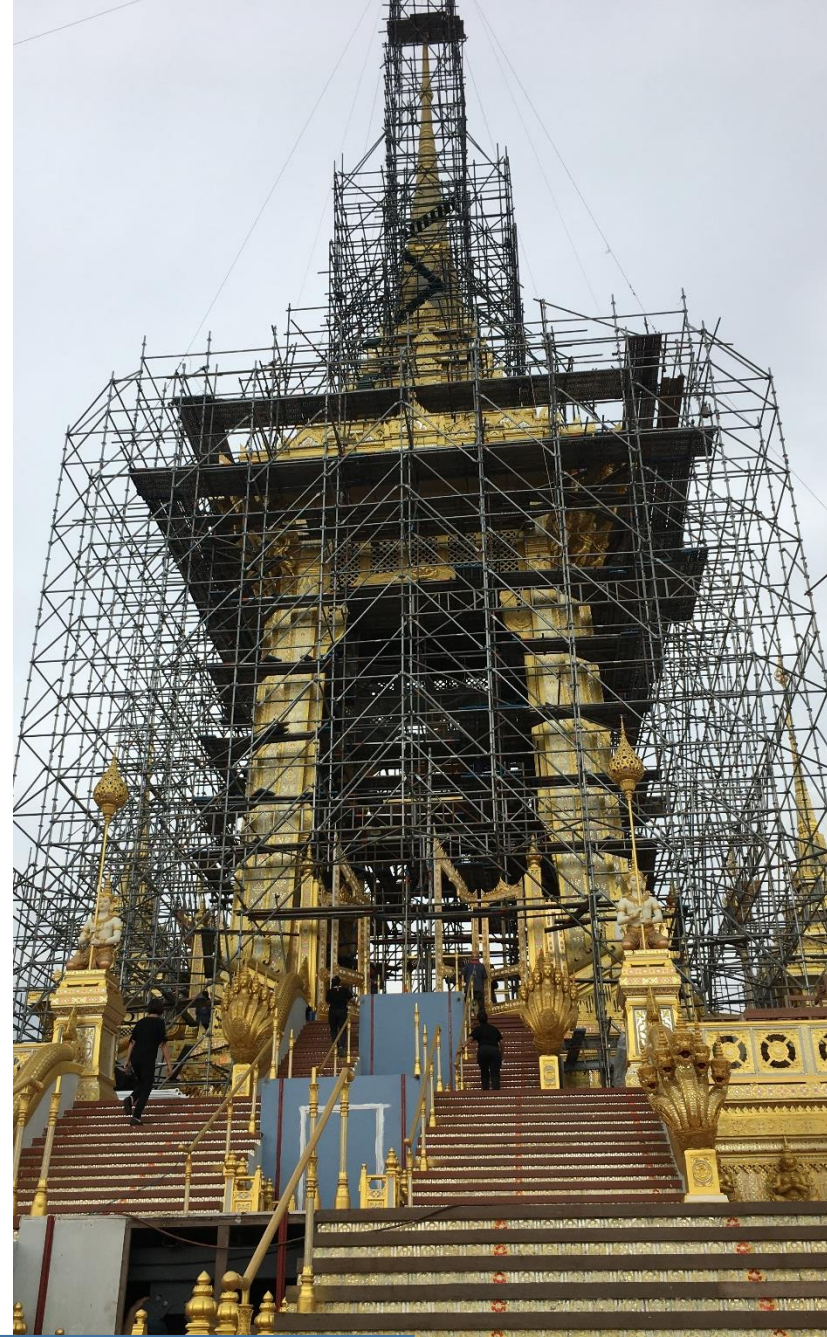
องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

พระเมรุ รัชกาลที่ 9

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

พระเมรุ รัชกาลที่ 9

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

พระเมรุถาวร

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

พระเมรุถาวร

พระเมรุถาวร ถูกพัฒนาพื้นที่ใช้สอยขึ้นอย่างชัดเจน

- พื้นที่ตั้งศพ
- พื้นที่เผาศพ
- พื้นที่พระสงฆ์นั่งสวดพระอภิธรรม

องค์ประกอบของเขต
พุทธาวาส

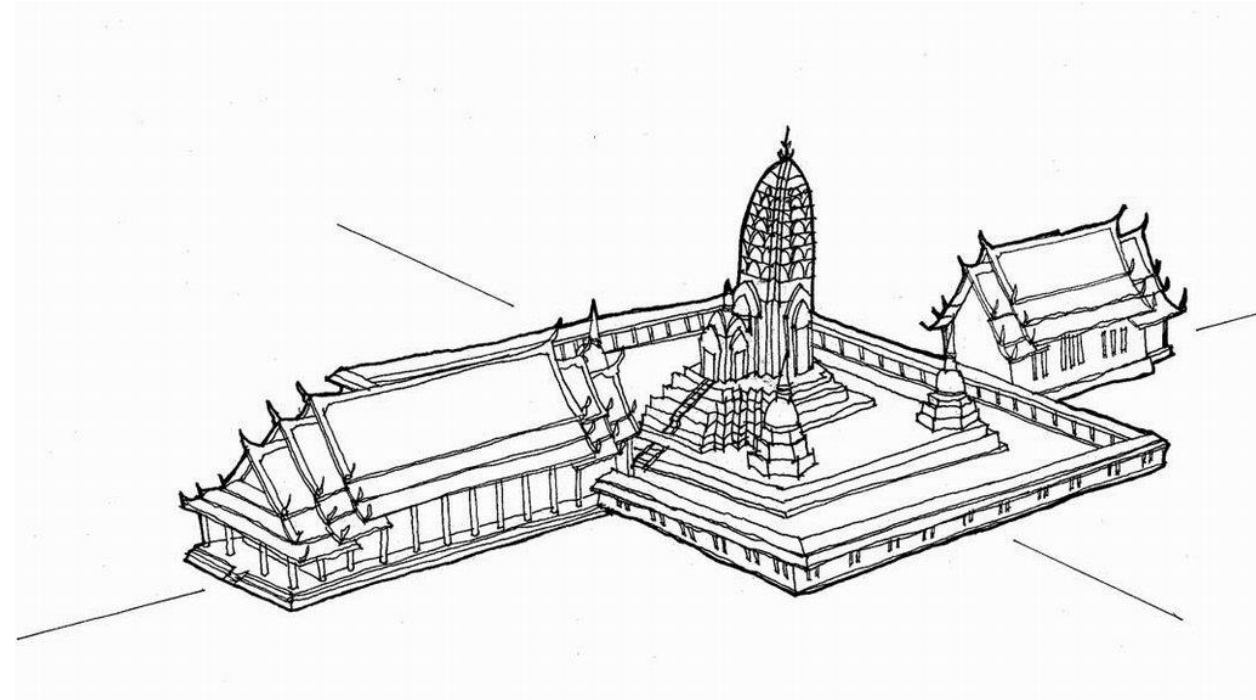
องค์ประกอบของเขตสังฆาวาส

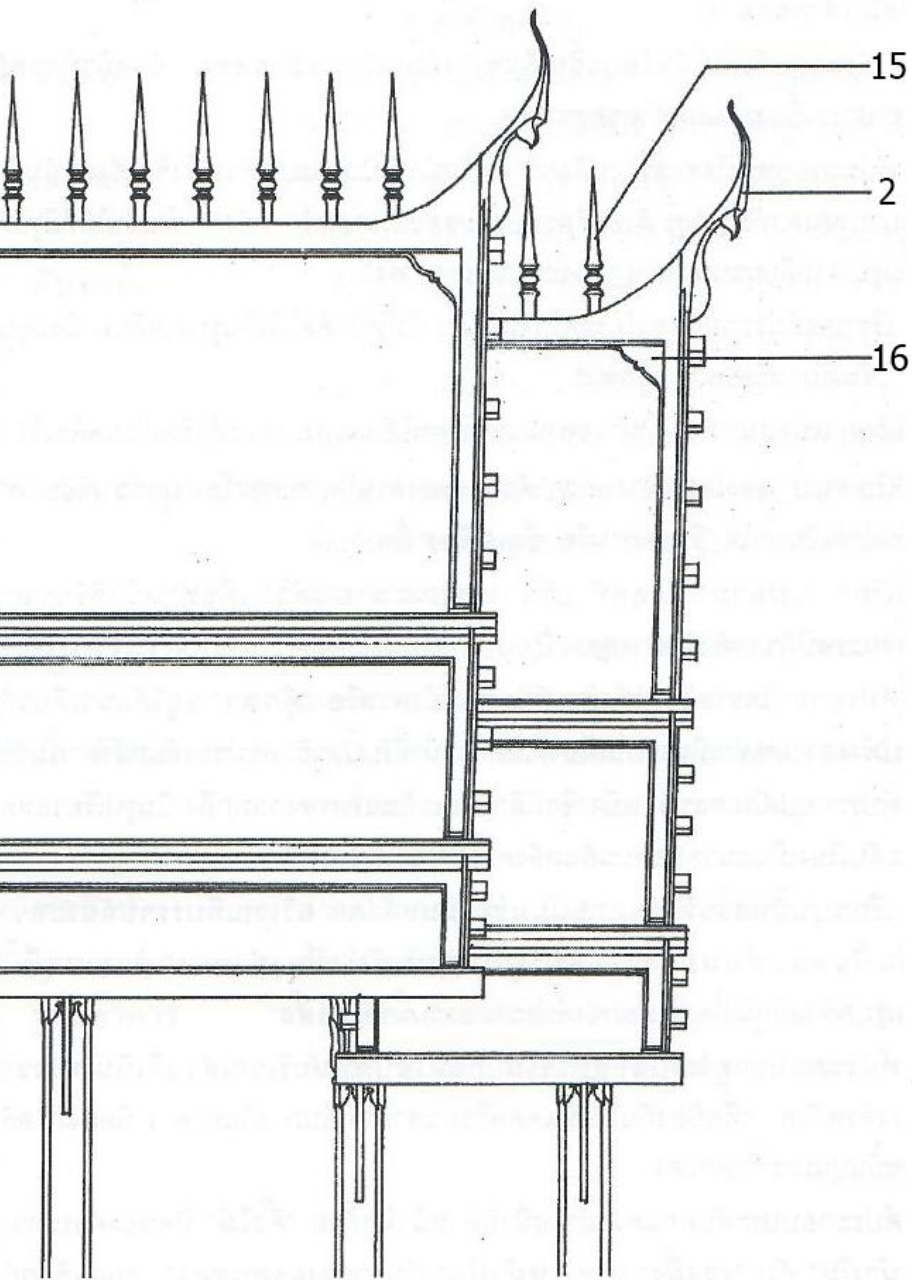
องค์ประกอบของธรณีสงฆ์

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารรวมทั้งส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น โครงสร้าง ส่วนตกแต่ง สภาพแวดล้อม นำมาประกอบขึ้นเป็นงานสถาปัตยกรรม

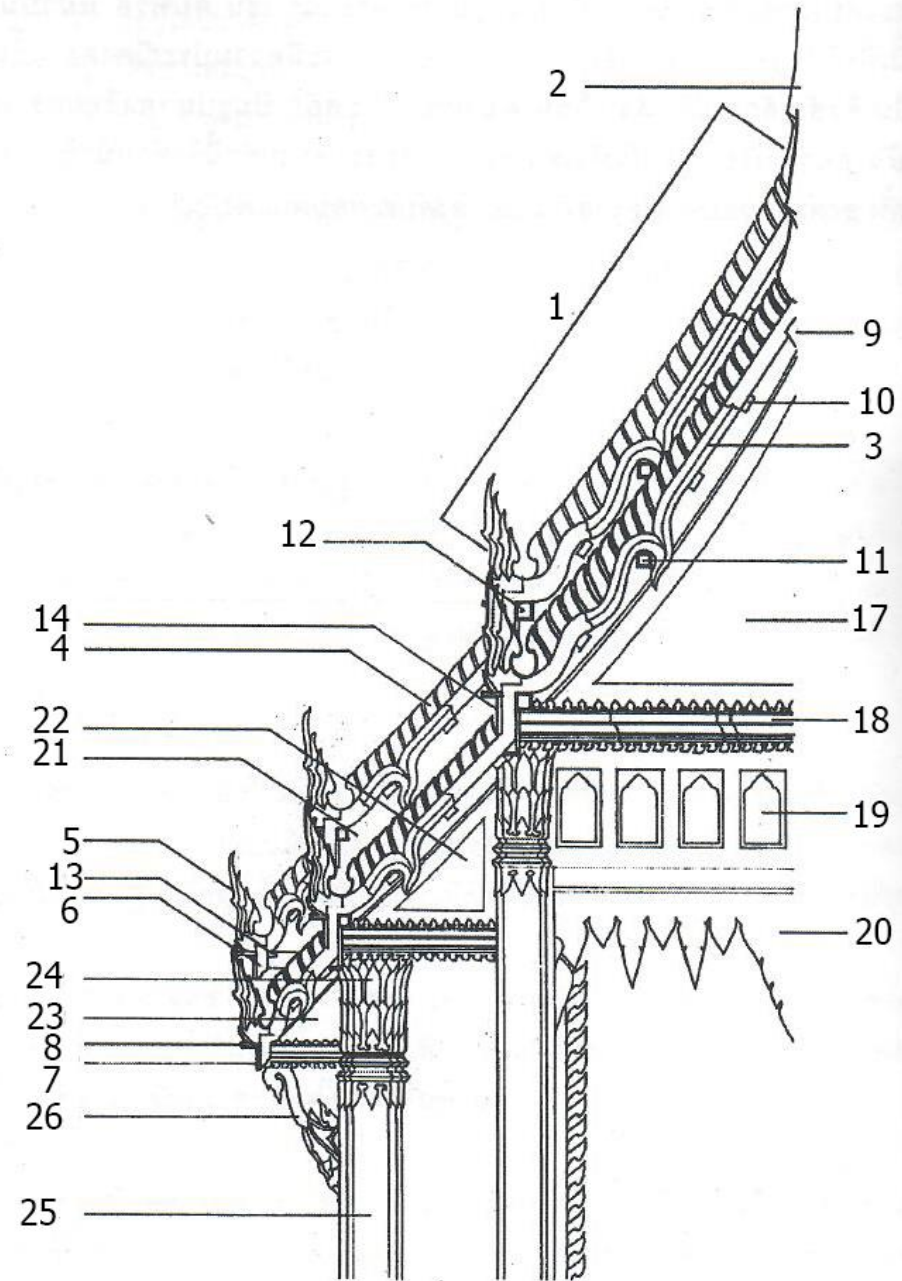
- องค์ประกอบแผนผัง
- องค์ประกอบอาคาร
 1. องค์ประกอบอาคาร
 - องค์ประกอบโครงสร้าง
 - องค์ประกอบโครงสร้างฐาน
 - องค์ประกอบโครงสร้างส่วนเรือน
 - องค์ประกอบโครงสร้างส่วนหลังคา
 2. องค์ประกอบทางตกแต่ง
 - องค์ประกอบตกแต่งจริง
 - องค์ประกอบตกแต่งเสริม

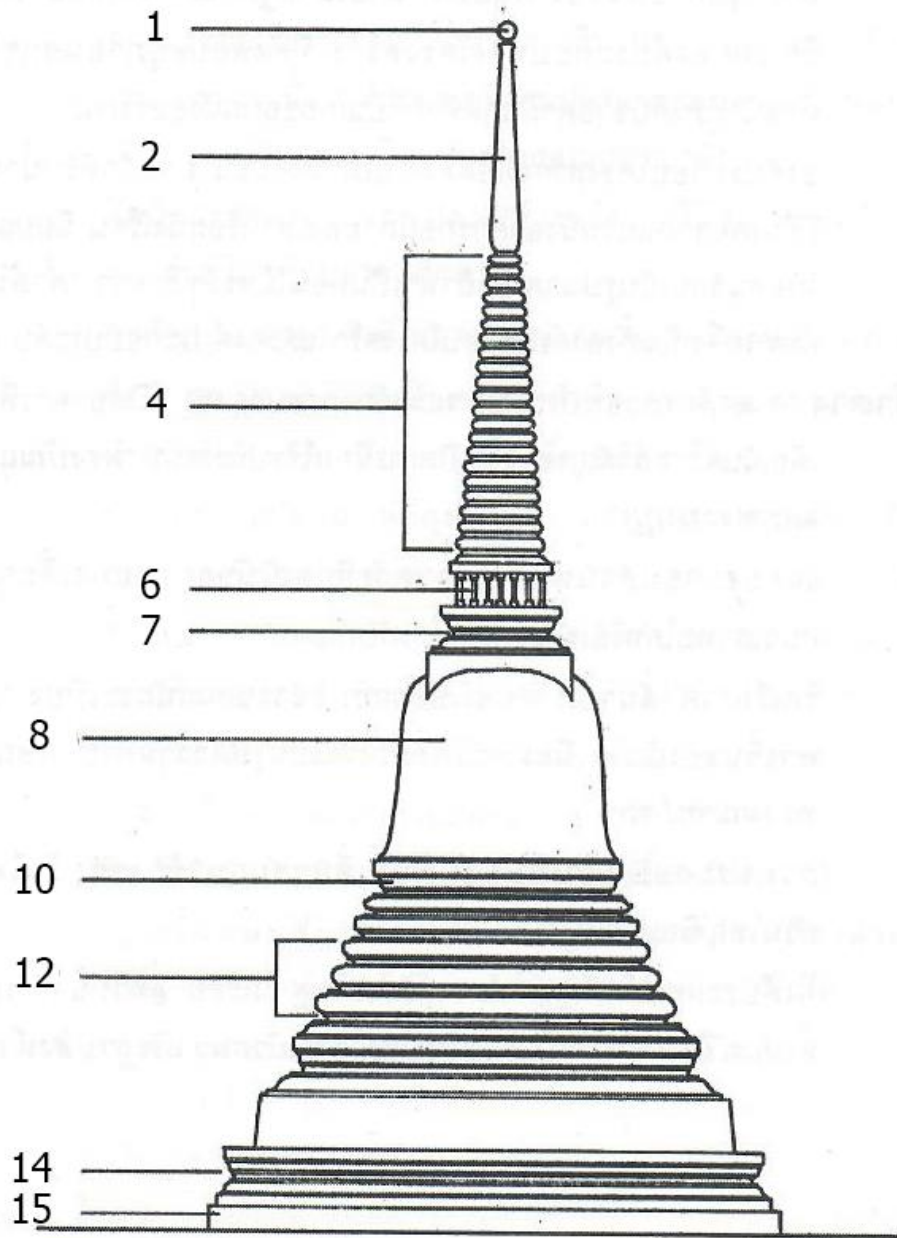

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมโบสถ์และ

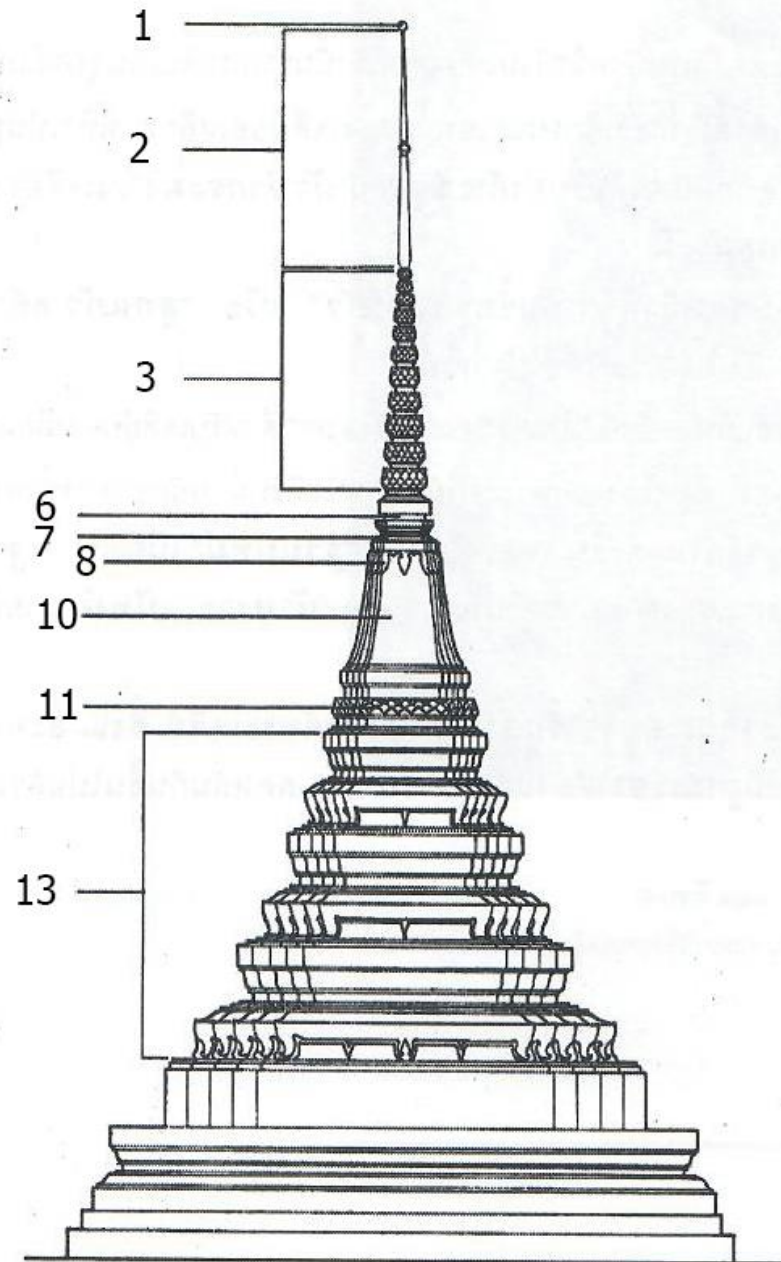
1. เครื่องล่ายอง	21. บังนก
2. ช่อฟ้า	22. หน้าอุดปีกนก
3. ตัวล่ายอง	23. หน้าอุดเต้า
4. ไบระกา	24. บัวหัวเสา
5. หางหงส์	25. เสาศพะไล
6. ตีนผี	26. คันทวย
7. เชิงกลอน	27. ชุ่มประตู่
8. สะพานหนู	
9. ออกไก่	
10. แแปลน	
11. แปงวง	
12. แปหัวเสา	
13. แปปลายเต้า	
14. เชิงแป	
15. บราลี	
16. ฝีเสื่อ	
17. หน้าบัน	
18. กระจังฐานพระ	
19. แผงแรคอสอง	
20. สากร้าย รวงผึ้ง	

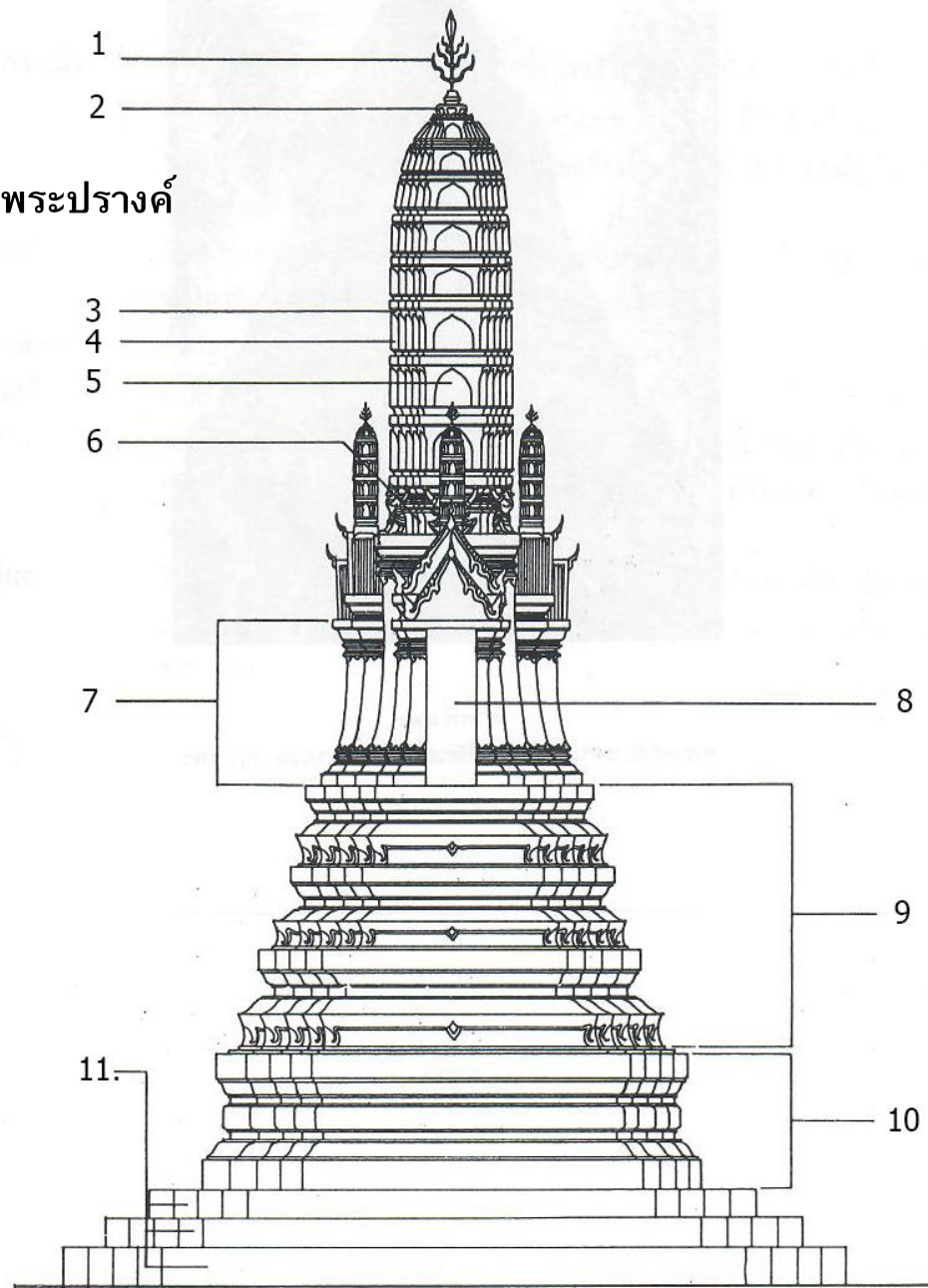
องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของพระ

1. ลูกแก้ว
2. ปลี
3. บัวกลุ่ม
4. ปล้องไฉน
5. ก้านฉัตร
6. เสาศร
7. บัลลังก์
8. องค์ระฆัง
9. บัวคอเสื้อ
10. บัวปากระฆัง
11. บัวโถ
12. มาลัยเถา
13. ชุดฐานปัทม์
14. ฐานปัทม์
15. ฐานเขียง

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของพระปรางค์

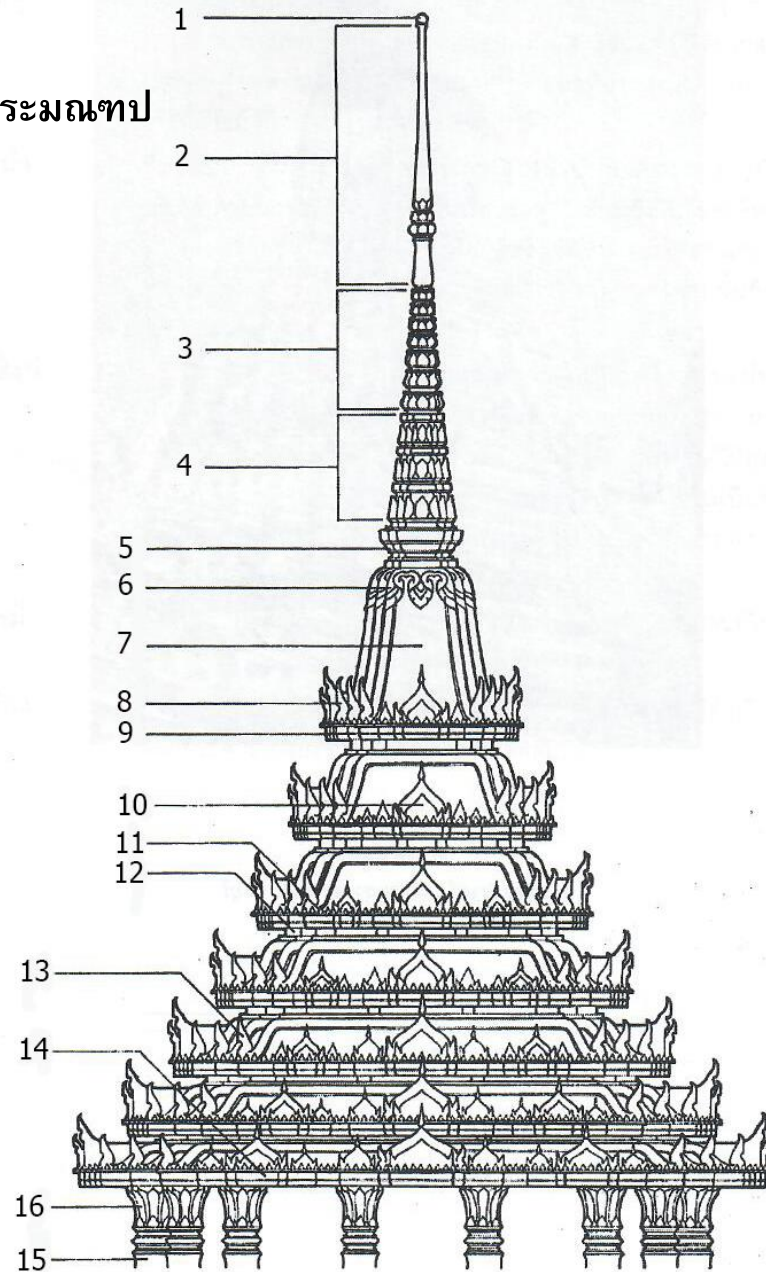
1. นภศูล
2. บัวกลุ่ม
3. ชั้นรัดประคด
4. กลีบขนุน
5. บัณฑ์แฉ่ง
6. ชั้นอัสดง
7. เรือนธาตุ
8. ชุ่มจรณะ
9. ชุดฐานสิงห์
10. ฐานปัทม์
11. ฐานเขียง

องค์ประกอบทาง
สถาปัตยกรรม

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของพระมณฑป

1. ลูกแก้ว
2. ปลี
3. บัวกลุ่ม
4. เหม
5. บัลลังก์
6. บัวคอเสื้อ
7. คอระฆัง
8. นาคปัก
9. เชิงกลอน
10. บัณเฑาะ
11. กระจังตาอ้อย
12. ท้องไม้
13. ตะเฒ่าสั้น
14. ยกเก็จ
15. เสาศพะไล
16. บัวแวง

องค์ประกอบทาง
สถาปัตยกรรม